ſalomonis formoſa? Quaſi uerò ſalomō in omni glīa ſua
quicquā habuerit condignū decoræ ſponſæ & glīa orna-
tus eiꝰ. Et quidē ſi nō ad decorem ſponſæ: ſed ad nigredi-
nem potius neſcio quas pelles iſtas ſicut & tabernacula ce
dar reſpicere diceremus: fortaſſis competeret nec deeſſet
unde id congruere monſtraremus ſicut & monſtrabimus.
At uerò ſi ſpōſæ claritati quarūcunqꝫ decorē pelliū com-
parandū putamus: hic prorſus opus nobis eſt eius ad quē
pulſaſtis auxilio: quatenꝰ myſteriū hoc digne aperire poſ
ſimꝰ. Quid namqꝫ eorū quæ in facie lucent: ſi internæ cu-
iuſpiam ſanctæ animæ pulchritudini comparetur: non ui-
le ac fœdū recto appareat æſtimatori? Quid, inquā, tale in
ſe oſtendit ea quæ præterit figura huiꝰ mūdi: quod æqua
re ſpeciem animæ poſſit illius quæ exuta terreni hominis
uetuſtatē: eius qui de cælo eſt decorē induit: ornata opti
mis moribus pro monilibus: ipſo purior ſicut & excelſior
æthere, ſole ſplendidior? Noli ergo reſpicere ad iſtū ſalo-
monem: cum indagare cupis cuiuſmodi ſe pellibus ſimilē
in decore ſponſa glorietur. A Quid eſt ergo quod di-
Canti. 1. cit: formoſa ſum ſicut pelles ſalomonis. Magnum & mira
bile quiddā ut ego æſtimo, ſi tn̄ nō hunc ſed illū hic atten
damus de quo dicitur. Ecce plus quàm ſalomō hic. Nam
uſqꝫ adeò is meꝰ ſalomō ſalomō eſt: ut nō mō pacificꝰ (qđ
quidē ſalomon interpretatur) ſed & pax ipſa uocetur: pau
Ephe. 2. lo perhibēte: quia ipſe eſt pax noſtra. Apud iſtum ſalomo
nem non dubito poſſe inueniri: quod decori ſpōſæ omni
Pſal. 103. no comparare nō dubitem. Et præſertim de pellibus eius
aduerte in pſalmo. Extendens, ait, cælum ſicut pellē. Non
ille profecto ſalomon (etſi multum ſapiens: multumqꝫ po-
tens) extendit cælum ſicut pellem: ſed is potius qui nō tā
ſapiēs quàm ipſa ſapientia eſt: ipſe prorſus extendit & cō-
Prou. 8. didit. Iſtius ſiquidem & uno illius illa uox eſt. Quādo p̄-
parabat cælos (haud dubium quin deus pater) ego ade-
ram. Aderat ſine dubio præparāti cælos ſua uirtus ſuaqꝫ
ſapientia. Nec putes aſtitiſſe ocioſam: & quaſi ad ſpectan
dum ſolummodo: quia dixit aderam: non etiam p̄parabā.
reſpice pauliſper inferius: & inuenies aperte ſubiungen-
Ibidem. tem: quia erat cum eo componēs omnia. Deniqꝫ ait. Quæ
cunqꝫ enī pater facit hæc & filius ſimiliter facit. Et ipſe ita
Pſa. 103. ꝙ extendit cælum ſicut pellem. Pulcherrima pellis quæ ī
modum magni cuiuſdam tentorij uniuerſam operiens fa-
ciem terræ, ſolis, lunæ atqꝫ ſtellarū uarietate tā ſpectabili
hūanos oblectat aſpectꝰ. Quid hac pelle formoſiꝰ? Quid
ornatius cælo? Minime tamen uel ipſum ullatenus confe
rendū gloriæ & decori ſponſæ: eo ipſo ſuccumbens ꝙ præ
terit & hæc figura ipſiꝰ: utpotè corporea & corporeis ſub
iacens ſenſibus. Quæ enī uidentur, corporalia ſunt: quæ
autem non uidentur, æterna. C Sed eſt rationalis quæ-
dam ſpōſæ ſpecies: ſpiritualiſqꝫ effigies, ipſaqꝫ æterna: q̄a
imago æternitatis. Decor eius (uerbi gratia) charitas eſt:
1. Cor. 13. & charitas ſicut legitis nunquam excidit. Eſt certè & iuſti
tia: & iuſtitia eius, inquit, manet in ſeculum ſeculi. Eſt etiā
Pſal. 9. patientia: & legitis nihilominus: quia patientia pauperū
non peribit in finem. Quid uolūtaria paupertas: quid hu-
militas? Nōnne altera regnū æternum: altera æque exalta
Pſal 18. tionē promeretur æternā. Eo quoqꝫ ſpectat & timor dn̄i
ſanctus permanens in ſeculum ſeculi. Sic prudentia, ſic tē
perātia: ſic fortitudo: & ſi quæ ſunt uirtutes aliæ, q̄d niſi
margaritæ ſunt q̄dam in ſponſæ ornatu: ſplendore perpe-
tuo coruſcātes? Perpetuo, inquam, quia ſedes & fundamē
tum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ beatæqꝫ uitæ om
nino locus in anima eſt: niſi medijs quidē interiectiſqꝫ uir
Pſal. 88. tutibus. Vnde propheta deo (qui utiqꝫ uita beata eſt) iu-
Ephe. 3. ſtitia, inquit, & iudicium p̄paratio ſedis tuæ. Et apoſtolꝰ
Ioan. 12. dicit xp̄m habitare non omnimodo quidem: ſed ſignāter
per fidem in cordibus noſtris. Domino quoqꝫ ſeſſuro ſup
aſellum: ueſtes ſuas diſcipuli ſubſtrauerunt: ſignificantes
ſaluatorem ſeu ſalutem nequaquam inſidere nudæ animæ
quā non uidelicet ueſtitam inuenerit doctrina & moribꝰ
apoſtolorum. Et ideò eccleſia promiſſionem habens futu
ræ felicitatis: curat interim præparare & præornare ſe in
ueſtitu deaurato: circūdata uarietate gratiarū atqꝫ uirtu- Pſal. 44
tum (qualē quidē ex parte diſcripſimꝰ) quo digna & ca-
pax plenitudinis gratiæ inueniatur. D Cæterū ſp̄ūali
huic tam pulchræ uarietati: quam de prima interim ſtola
in quadam ueſte ſuæ ſanctificationis accepit: nullo pacto
ego comparauerim in decore cælū hoc uiſibile atqꝫ cor-
poreum: quamuis in ſuo genere quidē ſyderea uarietate
pulcherrimū. Sed eſt cælum cæli: de quo propheta. Pſal- Pſal. 67.
lite, inquit, domino: qui aſcendit ſuper cælū celi ad orien
tem. Et hoc cælū intellectuale ac ſpirituale: & qui fecit cæ Ps. 135.
los in intellectu: creauit illud & ſtatuit in ſempiternum,
ipſumqꝫ inhabitat. Ne uerò putes ſponſæ deuotionem
citra illud remanere cælū: in quo ſcit habitare delictum. Mat. 6.
Vbi enī theſaurus eius: ibi & cor eius. Emulať ſanè aſſiſtē
tes uultui ad quē ſuſpirat: & q̄bus ſe interim nō ualet ui-
dendo aſſociare: ſtudet cōformare uiuēdo: moribus ma-
gis quàm uocibus clamās. Domine dilexi decorē domus Pſal. 25.
tuæ: & locum habitatiōis gloriæ tuæ. Prorſus de hoc cæ-
lo minime ſibi indignum ducit ducere ſimilitudinē: hoc
extentum ſicut pellis: non ſpatijs tamē locorum: ſed affe-
ctibus animorum. Hoc miris uarijſqꝫ artificis diſtinctum
operibus. Diuiſiones autem ſunt nō cælorum: ſed beati-
tudinum. Nam alios quidem poſuit angelos: alios autem
archangelos: alios uerò uirtutes: alios dominatiōes: alios
principatus: alios poteſtates: alios thronos: alios cheru-
bim: atqꝫ alios ſeraphim. Sic ſtellatum cælū hoc. Sic depi
cta hæc pellis. Hæc una de pellibꝰ mei ſalomonis: & hæc
præcipua in omni ornatu multiformis gloriæ eiꝰ. Habet
autem grādis iſta pellis quamplurimas in ſe æque ſalomo
nis pelles: quoniā unuſquiſqꝫ beatꝰ & ſanctus qui ibi eſt:
pellis eſt utiqꝫ ſalomonis. Benigni ſiquidē ſunt atqꝫ extē-
ti in charitate: pertingentes uſqꝫ ad nos: quibus gloriam
quam habent nō inuidēt, ſed optant: ita ut ex ipſis huius
rei gratia demorari apud nos non grauentur: ſeduli circa Heb. 1.
nos: & curā gerentes noſtri: omnes adminiſtratorij ſpiri-
tus miſſi in miniſterium propter eos qui hæreditatem ca-
piunt ſalutis. Quāobrem ſicut cælum cæli ſingulariter di
ciť uniuerſa illa multitudo collecta beatorū: ſic & cæli cæ-
celorum propter ſingulos: qui utiqꝫ cæli ſunt, nominan-
tur: & ad ſingulos ſpectat quod dicitur: Extendens cælum p̄s. 103.
ſicut pellem. Videtis credo quænā illæ pelles: & cuiꝰ ſint
ſalomonis. De quarum ſponſa ſimilitudine gloriatur. C
Nūc iam intueamini eius gloriam quæ & cælo ſe compa-
rat: & illi cælo quod tāto eſt glorioſius, quāto diuinius.
Nec immerito uſurpat inde ſimilitudinē: unde originem
ducit. Nam ſi propter corpꝰ quod de terra habet: taber-
naculis cedar ſe aſſimilat: cur nō & propter animam quæ
de cælo eſt: cælo æque ſimilem ſe eſſe gloriet: præſertim
cum uita teſtetur originem: teſtetur naturæ dignitatē &
patriæ? Vnum deū adorat & colit quomodo angeli: chri-
ſtum ſup omnia amat quomodo angeli: caſta eſt quomo-
do angeli: idqꝫ in carne peccati & fragili corpore qđ nō
angeli: quærit poſtremo & ſapit quæ apud illos ſunt non
quæ ſuper terram. Quod euidentius cæleſtis inſigne ori-
ginis quàm ingenitā & in regiōe diſſimilitudinis retine-
re ſimilitudinem: gloriā uitæ cælibis in terra & ab exule
uſurpari: in corpore deniqꝫ penè beſtiali uiuere angelū.
Cæleſtis ſunt iſta potentiæ: nō terrenæ: & ꝙ uerè de cælo
ſit anima quæ hæc poteſt, aperte indicātia. Audi tn̄ aper- Apo. 21
tius. Vidi, inquit, ciuitatem ſanctam hieruſalem nouā: de
ſcendentē de cælo, à deo paratam tanquā ſponſam ornatā Ibidem
uiro ſuo: & addidit. Et audiui uocē magnā de throno di-
centē. Ecce tabernaculū dei cū hominibꝰ: & habitabit cū
eis. Ad quid? Credo ut ſibi acquirat ſpōnſā de hominibꝰ.
mira res. Ad ſponſam ueniebat: & abſqꝫ ſponſa non ueni e
bat. Quærebat ſponſam: & ſponſa cum ipſo erat. An duæ
erant? Abſit. Vna eſt enī, ait, colūba mea. D Sed ſicut de Cañ. 6.
diuerſis ouiū gregibꝰ unū facere uoluit: ut ſit unū ouile Ioan. 10.
& unus paſtor: ita cum haberet ſponſam inhærētem ſibi
à pricipio multitudinem angelorum: placuit ei & de ho-
minibus cōuocare eccleſiam: atqꝫ unire illi quæ de cælo
eſt: ut ſit

eſt: ut ſit una ſpōſa & ſponſus unus. Ergo ex adiuncta iſta
Cañ. 6. perfecta eſt illa: nō duplicata: & agnoſcit de ſe dictū. Vna
eſt perfecta mea. Porrò unam cōformitas facit nunc qui-
dem in ſimili deuotiōe: poſtea uerò & in pari gloria. Ha-
bet itaqꝫ utrumqꝫ de cælo: & ſponſum. ſ. Ieſum: & ſpōſam
Phili. 2. hieruſalem. Et ille quidem ut uidereť: ſemetipſum exina-
niuit formam ſerui accipiēs: & in ſimilitudinem hominū
factus: & habitu inuētus ut homo. Ad illā in quanā puta
mus forma ſeu ſpecie: aut in quo habitu uidelicet deſcen-
dētem uidit ille qui uidit? An fortè in frequētia angelo-
rum: quos uidit deſcēdentes & aſcendentes ſuper filium
hominis? Sed melius dicimus ꝙ ſpōſam tunc uiderit: cū
uerbum in carne uidit agnoſcēs duos in carne una. Dum
enim ſanctus ille emanuel terris intulit magiſterium diſci
plinæ cæleſtis: dum ſupernæ illius hieruſalem quæ eſt ma-
ter noſtra: uiſibilis quedam imago & ſpecies decoris eius
per ipſum nobis & in ipſo expreſſa innotuit: quid niſi in
ſponſo ſpōſam perſpeximus: unum eūdemqꝫ dominū glo-
riæ admirantes, & ſpōſum decoratum corona: & ſpōſam
ornatam monilibus ſuis? Ipſe igitur qui deſcēdit, ipſe eſt
& qui aſcēdit: ut nemo aſcendat in cælum niſi qui de cæ-
lo deſcendit: unus idemqꝫ dominus: & ſponſus in capite
& ſponſa in corpore. Nec fruſtra in terris uiſus eſt homo
cæleſtis: cum de terrenis cæleſtes quamplurimos fecerit
ſibi ſimiles: ut ſit quod legitur: qualis cæleſtis, tales & cæ-
leſtes. Extūc igitur in terra uiuitur more cæleſtiū: dū in-
ſtat ſupernæ illius beatæqꝫ creaturæ: hæc quoqꝫ quæ à fi-
nibus terræ uenit audire ſapiētiam ſalomonis: cæleſti ui-
ro nihilominus caſto īhæret amore: etſi necdū quomodo
illa iuncta per ſpeciem: tamen ſpōſata per fidē: iuxta pro-
Oſeæ. 2. miſſum dei dicentis per prophetam. Sponſabo te mihi in
miſericordia & miſerationibus: & ſponſabo te mihi in fi-
de. Vnde magis magiſqꝫ conformari ſatagit formæ quæ
de cælo uenit: diſcens ab ea uerecūda eſſe & ſobria: diſcēs
pudica & ſancta: diſcēs patiens atqꝫ compatiens: poſtre-
mo diſcēs mitis & humilis corde. Et ideo moribus huiuſ-
cemodi contēdit & abſens placere ei in quem angeli pro-
Ephe. 2. ſpicere cōcupiſcūt: ut dū deſiderio feruet angelico: pro-
bet ſe proinde ciuē ſanctorū & domeſticam dei: probet
dilectam ꝓbet ſponſam. C Ego puto omnem animam
talem nō modo cæleſtem eſſe propter originē: ſed & cæ-
lum ipſum poſſe nō immerito appellari propter imitatio-
nem. Et tūc liquido oſtēdit quia uerè origo ipſius de cæ-
lis eſt: cum cōuerſatio eius in cælis eſt. Eſt ergo cælū ſan-
cta aliqua anima: habens ſolem intellectum, lunam fidem,
aſtra uirtutes. Vel certè ſol iuſtitiæ zelus aut feruēs chari
tas: & luna cōtinētia. Quomodo enim claritas (ut aiūt)
Sap̄. 4. lunæ nō niſi à ſole eſt: ſic abſqꝫ charitate ſeu iuſtitia cōti-
nentiæ meritum nullum eſt. Hinc deniqꝫ ſapiēs. O quàm
pulchra eſt, inquit, caſta generatio cum charitate. Porrò
ſtellas dixiſſe uirtutes, nō me pœnitet: conſiderātem cō-
gruentiam ſimilitudinis. Quomodo nempe ſtellæ in no-
cte lucent: in die latent: ſic uera uirtus quæ ſæpe in ꝓſpe-
ris nō apparet: eminet in aduerſis. Illud ſanè cautelæ eſt:
hoc neceſſitatis. Sydus eſt ergo uirtus: & homo uirtutū
cælum. Niſi quis fortè cum deum per prophetam dixiſſe
legit: cælum mihi ſedes eſt: cælum hoc uolubile uiſibileqꝫ
intelligendum exiſtimet: & nō potius illud de quo alibi
apertius ſcriptura commemorat: anima, inquens, iuſti ſe-
des eſt ſapientiæ. Qui autem ex doctrina ſapit ſaluatoris
ſpiritum eſſe deum, atqꝫ in ſpiritu adorandū: etiā ſedē ei
nō ambigit aſſignare ſp̄ūalem. Ego uerò fidenter id fece-
rim: nō minus in hominis iuſti quàm in angelico ſpiritu.
Ioan. 21. Confirmat me in hoc ſenſu maxime illa fidelis promiſſio.
Ego (ait filius) & pater ad eum, id eſt ad ſanctum hominē
ueniemus & manſionem apud eum faciemus. D Prophe-
Pſal. 12. tam quoqꝫ non de alio dixiſſe cælo arbitror. Tu autem in
Ephe. 3. ſancto habitas laus iſrael. Manifeſte autem apoſtolus di-
cit: habitare chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Nec
mirum ſi libēter inhabitat cælum hoc dominus Ieſus: qđ
utiqꝫ non quomodo cæteros dixi tātum ut fieret: ſed pu-
gnauit ut acquireret: occubuit ut redimeret. Ideò & poſt
laborem uoto potitus ait. Hæc requies mea in ſeculum ſe Pſal. 131.
culi: hic habitabo qm̄ elegi eam. Et beata cui dicitur. Ve-
ni electa mea: & ponā in te thronū meum. Quid tu triſtis Pſal. 42.
es ò anima mea: & quare conturbas me? Putaſne & tu pe-
nes te inuenias locū dn̄o? Et q̄s nobis locꝰ in nobis huic
idoneꝰ gloriæ: ſufficiēs maieſtati? Vtinam uel mereamur
adorare in loco ubi ſteterunt pedes eius. Quis dabit mihi
ſaltem ueſtigijs adhærere ſanctæ cuiuſpiam animæ: quam
elegit in habitationem ſibi? Tamē & ſi dignetur infunde
re & meā animā unctione miſericordiæ ſuæ: atqꝫ ita extē-
dere ſicut pellem: quæ utiqꝫ cum ungiť dilatať: quatenus
& ego dicere ualeā. Viā mendatorū tuorū cucurri: cum Pſal. 118.
dilataſti cor meū: potero etiā ipſe fortaſſis oſtendere ī me
ipſo: etſi non cœnaculum grande ſtratum ubi poſſit recū-
bere cum diſcipulis ſuis: attamen ubi ſaltē reclinet caput.
A longe ſuſpicio illos certè beatos, de quibus dicitur. Et 2. Cor. 6
inhabitabo in eis: & deambulabo in illis. O quāta illi ani
mæ latitudo: quanta & meritorum prærogatiua quæ diui
nam in ſe præſentiam & digna inuenitur ſuſcipere & ſuffi
ciens capere. B Quid illa cui & ſpatia ſuppetunt, & de-
ambulatoria ad opus quidem maieſtatis? Nō eſt profecto
intricata forenſibus cauſis: curiſue ſecularibus: nec certè
uentri & luxuriæ dedita: ſed nec curioſa ſpectandi: ſeu cu-
pida omnino dominandi: uel etiam tumidā dn̄atu. Opor
tet namqꝫ primo quidem his omnibus uacuam eſſe animā
ut cælum fiat: atqꝫ habitatio dei. Alioquin quomodo po-
terit uacare & uidere qm̄ ipſe eſt deus? Sed & odio ſiue in
uidiæ aut rancori minime prorſus indulgendū: qm̄ in ma Pſal. 45.
leuolam animam non introibit ſapientia. Deinde neceſſe Sapiē. 1.
eſt eā creſcere ac dilatari ut ſit capax dei. Porrò latitudo
eius dilectio eiꝰ (ſicut dicit apoſtolꝰ.) Dilatamini in cha-
ritate. Nam & ſi anima minime, cum ſit ſpiritus: quantita
tem corporeā recipit: tamē confert illi gratia quod nega-
tum eſt à natura. Creſcit quidē & extēditur: ſed ſp̄ūaliter.
Creſcit nō in ſubſtātia: ſed in uirtute. Creſcit & in gloria.
Creſcit etiam in templum ſanctum in domino. Creſcit de
niqꝫ & proficit in uirum perfectū: in menſuram ætatis ple
nitudinis chriſti. Ergo quātitas cuiuſqꝫ animæ æſtimetur
de mēſura charitatis quā habet: ut uerbi gratia: quæ mul-
tum habet charitatis, magna ſit: quæ parū: parua: quæ ue-
rò nihil, nihil: dicente paulo. Si charitatem non habuero 1. Co. 13.
nihil ſum. Q; ſi quantulācunqꝫ habere cœperit: ut ſaltē
diligentes ſe diligere curet, ac ſalutare uel fratres ſuos: &
eos qui ſe ſalutant: iam nōnihil quidem illam animam di-
xerim: quæ in ratione dati & accepti: ſocialem ſaltem reti
net charitatem. Veruntamē iuxta ſermōem domini quid
amplius facit? Nec amplam proinde nec magnam, ſed pla
nè anguſtam: modicamqꝫ cenſuerim animam: quam adeò
modicæ charitatis eſſe cognouerim. At ſi grādeſcat & pro
ficiat: ita ut trāſiens limitem anguſti obnoxijqꝫ amoris hu
ius: latos fines bonitatis gratuitæ, tota libertate ſpiritus
apprehendat: quatenus largo quodā gremio bonæ uolū-
tatis ad omnem ſeipſam curet extendere proximum: dili-
gendo unumquemqꝫ tanquam ſeipſam. Nunquid iam illi
recte dicetur: quid ampliꝰ facis: quippe quæ ſeipſam tam
amplam facit? Amplum, inquam, gerit charitatis ſinum
quæ complectitur uniuerſos etiam quibus nulla ſe nouit
carnis neceſſitudine iunctam: nulla ſpe percipiendi com-
modi cuiuſquā illectam: nulla precepti redhibitiōe obno-
xiam: nullo deniqꝫ omnino aſtrictam debito: niſi illo ſanè Rom̄. 13.
de quo dicitur. Nemini quicquam debeatis: niſi ut inui-
cem diligatis. D Verum ſi adijcias etiam uſqꝫ quaqꝫ uim
facere regno charitatis: ut uſqꝫ ad ultimos eius terminos
occupare illud pius inuaſor præualeas: dum ne inimicis
quidem claudenda uiſcera pietatis exiſtimes, benefacias
his quoqꝫ qui te oderunt, ores & pro perſequentibus ac
calumniantibus te: necnon & cum his qui oderunt pacem
eſſe pacificus ſtudeas: tunc prorſus latitudo cæli, latitudo
tuæ animæ, & altitudo non diſpar: ſed nec diſſimilis pul-
chritudo: impleturqꝫ tunc demum in ea quod dicitur,

Pſa.103. Extendens cælū ſicut pellē. In quo iā miræ latitudinis,al
titudinis, ac pulchritudinis cælo ſummus & immenſus:
atq; glorioſus nō modo dignanter habitat: ſed & ſpacioſe
deambulat. Vidéſne quales in ſe habeat eccl'ia cælos: cum
ſit nihilominꝰ ipſa in ſua quidē uniuerſitate ingēs quod-
dam cælū extentū à mari uſq; ad mare: & à flumine uſq; ad
terminos orbis terrarum. Vide etiam conſequenter cui &
in hoc ipſo aſſimiles eam: ſi tñ non tibi excidit illud quod
paulóante memoratū eſt huius rei exemplar: de cælo uide
licet cæli & cælis cælorū. Ergo exemplo illiꝰ quæ ſurſum
eſt mater noſtra: hæc quoq; q̃ adhuc peregrinatur habet
cælos ſuos: hoīes ſpirituales uita &, opiniōe conſpicuos,
fide puros, ſpe firmos, latos charitate, contemplatione ſu-
ſpenſos. Et hi pluentes pluuiam uerbi ſalutarem: tonant
increpationibus: coruſcant miraculis: hi enarrāt gloriam
dei: hi extenti ſicut pelles ſuper oēm terram: legem uitæ &
diſciplinæ: digito quidem dei ſcriptam in ſemetipſis oſtē
dunt: ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: oſtendūt &
euangelium pacis: q̄m ſalomonis ſunt pelles. B Agno-
ſce iam in his pellibus ſupernarum illarum imaginē: q̃ in
ſponſi ornatu non longe ſuperius deſcribebātur. Agno-
Pſa.44. ſce ſimiliter & reginam aſtantem à dextris eius circumami
ctam ſimilibus ornamentis: non tamen paribus. Nam etſi
Pſa.109. huic etiam in loco peregrinationis ſuæ & in die uirtutis
ſuæ: in ſplendoribus ſanctorum nō minima claritatis atq;
decoris eſt portio: differenter tamē illum coronat integri
tas & conſummatio gloriæ beatorum. Quāquam & ſpon
ſam dixerim perfectam atq; beatam: ſed ex parte. Nam ex
parte tabernaculorum cedar: formoſam tamen, ſiue in illa
portiōe ſui quæ iam beata regnat: ſiue etiam in illuſtribus
uiris: quorum etiam in hac nocte ſua ſapientia atq; uirtu-
tibus tāquā cælū ſuis ſyderibus adornatur. Vnde prophe
ta. Qui docti, inquit, fuerint fulgebunt quaſi ſplendor fir
Dañ.12. mamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos: quaſi ſtellæ
in perpetuas æternitates. O humilitas ô ſublimitas. Et ta
bernaculum cedar: & ſanctuarium dei: & terrenum habi-
taculum: & cæleſte palatium: & domꝰ lutea: & aula regia:
& corpus mortis: & templum lucis: & deſpectio deniq; ſu
perbis: & ſponſa chriſti. Nigra eſt ſed formoſa filiæ hieru-
Canti. ſalem: quam etſi labor & dolor longi exilij decolorat: ſpe-
cies tamen cæleſtis exornat: exornāt pelles ſalomonis. Si
horretis nigram, miremini & formoſam. Si deſpicitis hu-
milem: ſublimem ſuſpicite. Hoc ipm quàm cautum, quàm
plenum conſilij, plenum diſcretionis & congruentiæ eſt:
q̄ in ſponſa deiectio iſta & iſta celſitudo ſecūdum tempus
quidem eo moderamine ſibi pariter contemperantur ut
inter mundi huius uarietates & ſublimitas erigat humilē
ne deficiat ī aduerſis: & ſublimem humilitas reprimat ne
euaneſcat in proſperis. Pulchre omnino ambæ res cum ad
inuicem contraria ſint: ſponſæ tamen pariter cooperātur
in bonum: ſubſeruiunt in ſalutem. Et hæc pro eo q̄ ſpōſa
uidetur de pellibus ſalomonis inducere ſimilitudinē. Re-
ſtat tamen aperiendus ille ſuper eodē capitulo ſenſus quē
in principio commemoraui & promiſi: qualiter uidelicet
tota ad ſolam nigredinē ſimilitudo referatur: qua quidē
non eſtis promiſſione fraudandi. Cæterum id differendū
in aliud ſermonis principiū. Tum quia hoc iam huius fla-
gitat longitudo: tum etiam ut præueniat ex more oratio
ea quæ in laudem & gloriam ſunt referenda ſpōſi eccleſiæ
Ieſu chriſti domini noſtri. Qui eſt deus benedictus in ſecu
la ſeculorum. Amen.

De nigredine & formoſitate ſponſi: & quomodo nō per uiſum, ſed potiꝰ per auditum corporis peruenit ad notitiā ueritatis

Sermo. XXVIII.

TEnetis credo cuius & quibus ſalomonis pel-
libus decorē ſponſæ ſentiam comparatū: ſi ta-
men ad oſtentionem commēdationemq; refe-
ratur decoris: data ex his ſimilitudo. At ſi ad
nigredinē magis referēda putet: ſicut & illa de tabernacu
lis cedar: non equidem aliunde occurrit mihi quidquam
de pellibus hmōi ſalomonis: niſi quas forte rex in uſum
tabernaculi ſoleret aſſumere: quādo in tentorijs habitare
liberet: quas utiq; (ſi quæ tamē fuerūt) obſcuras ſine du-
bio & tetras eſſe neceſſe fuit: tanquā quæ quotidiano fo-
rent expoſitæ ſoli & frequētium iniurijs pluuiarū. Neq;
id fruſtra: ſed ut is qui intus repoſitꝰ erat ornatu nitidior
ſeruaretur. Hoc exemplo ſponſa nō negat nigredinē, ſed
excuſat: nec probro ducit qualemcūq; habitū quem cha-
ritas formet: iudiciū ueritatis nō improbet. Deniq; quis 2.Co.11.
infirmatur cum quo nō infirmetur? quis ſcandalizatur &
nō uritur? Induit ſe, compaſſionis neuum: ut morbum in
altero paſſiōis leuet uel ſanet. Nigreſcit cādoris zelo, lu-
cro pulchritudinis. Multos cādidos facit unius denigra-
tio: nō cōtingitur culpa: ſed cum afficitur cura. Expedit, Ioan.11.
inquit, ut unus moriatur homo pro populo: & non tota
gens pereat. Expedit ut unus ꝓ omnibus denigretur ſi-
militudine carnis peccati: & nō tota gens nigredine cō-
demnetur peccati. Splendor & figura ſubſtantiæ dei ob-
nubiletur in forma ſerui pro uita ſerui. Cādor uitæ æter-
næ nigreſcat in carne, pro carne purgāda. Specioſus for- Pſal.44
ma præ filijs hominum: pro filijs hominum illuminandis
obſcuretur in paſſione, turpetur in cruce, palleat in mor-
te. Ex toto non ſit ei ſpecies neq; decor: ut ſibi ſpecioſam
atq; decoram acquirat ſpōſam eccleſiam ſine macula & ſi-
ne ruga. C Agnoſco pellē ſalomonis: imo ipſum in pel- Canti.1.
le foris nigra ſalomonē amplector. Habet & ſalomon ni-
gredinē, ſed in pelle. Foris niger, in cute niger nō intus.
Alioquin omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Intus di
uinitatis candor, decor uirtutum, ſplendor gloriæ, inno-
cētiæ puritas. Sed tegit hæc deſpicabilior infirmitatis co
lor: & quaſi abſconditus uultus eius & deſpectus: dum tē
tatur per omnia pro ſimilitudine abſq; peccato. Agno-
ſco denigratæ formam naturæ. Agnoſco tunicas illas pel
liceas prothoplaſtorum peccantium habitum. Deniq; ſe- Phili.2.
metipſum denigrauit formam ſerui accipiēs: in ſimilitu-
dinem hominū factus & habitu inuentus ut homo. Agno-
ſco ſub pelle hœdi (qui peccatum ſignificat) & manum
quæ peccatum nō fecit: & collum per quod mali cogita-
tio nō tranſiuit. Ideoq; nō eſt inuentus dolus in ore eiꝰ. Eſai.53.
Noui q̄ ſis lenis natura: mitis & humilis corde: blandus
aſpectu: ſuauis ſpiritu. Et quidē unctus oleo lætitiæ præ
conſortibus tuis. Vnde ergo nūc inſtar eſau piloſus & hi- Pſal.44
ſpidus? Cuius nam rugoſa & tetra imago hæc: & unde hi
pili? Mei ſunt: nam piloſæ manus ſimilitudinem proximi
exprimūt peccatoris. Meos agnoſco hos pilos: & in pel-
le mea uideo deum ſaluatorem meum. D Non tamē re- Eſai.53.
becca ſic illum induit, ſed maria: tāto digniorem qui be
nedictionē acciperet: quāto ſanctior quæ pepit. Et bene
in meo habitu: quia mihi bñdictio uendicat: mihi poſtu-
latur hæreditas. Siquidem audierat. Poſtula à me & dabo Pſal.2.
tibi gentes hæreditatem tuam: & poſſeſſionem tuam ter-
minos terræ. Tuam, inquit, hæreditatem: tuāq; poſſeſſio-
nē dabo tibi. Quomodo dabis ei ſi ſua eſt? Et quomodo
ſuā mones ut poſtulet? Aut quomodo ſua ſi neceſſe ha-
bet ut poſtulet? Mihi proinde poſtulat: qui meā ad hoc
īduit formā ut ſuſcipiat cauſam. Quippe diſciplina pacis
noſtræ ſuper eū, dicente propheta: & dominus in eo po- Eſai.53.
ſuit iniquitatem omniū noſtrum: unde debuit fratribus
per omnia ſimilari ſicut ait apoſtolꝰ: ut miſericors fieret. Heb.2.
Propterea uox quidam uox Iacob: manus autem manus Geñ.27.
ſunt eſau. Suū eſt quod auditur ex eo: quod in eo uidetur
noſtrum. Quod loquitur ſpiritus & uita eſt: qđ apparet
mortale & mors. Aliud cernitur & aliud creditur. Nigrū
ſenſus renūciat, fides candidum & formoſum probat. Ni-
ger eſt, ſed oculis inſipientiū: nam fidelium mentibꝰ for-
moſus ualde. Niger eſt: ſed formoſus. Niger reputatione
herodis, formoſus confeſſione latronis, centurionis fide.
Quàm formoſum aduerterat q exclamauit? Verè homo Mar.15.
hic filius dei erat. Sed in quo aduertit: aduertendū. Si eñ
attenderat quod apparebat: quomodo formoſus: quo
modo filius dei? Quid niſi deforme & nigrum oculis
ſpectantium

ſpectantiū occurrebat: cū expanſis in cruce manibus: me-
dius duorū nequā riſum malignātibus daret: fletū fideli
bus? Et ſolus erat riſui: q ſolus poterat eſſe terrori: ſolus
honori debuerat. Vñ igit̃ aduertit pulchritudinē cruci-
Luc.22. fixi, & q̄ is ſit filius dei: q cū iniqs reputatꝰ eſt? Reſpōdere
aliqd ad id: noſtrū nec fas nec opꝰ eſt. Nec eñ euāgeliſtæ
hoc diligētia ꝑterijt. Sic eñ habes. Videns autē centurio
Marc.15 qui ex aduerſo ſtabat: quia: ſic clamās expiraſſet, ait. Verè
hic hō filiꝰ dei erat. Ergo ad uocē credidit: ex uoce agno-
uit filiū dei: & nō ex facie. Erat eñ fortaſſe ex ouibus eiꝰ,
Ioan.10. de quibus ait. Oues meæ uocē meā audiunt: & cognoſco
meas & cognoſcunt me meæ. B Auditus inuenit quod
nō uiſus. Oculum ſpecies fefellit: auri ueritas ſe infudit.
Oculus ꝓnūciabat infirmū, oculus fœdū, oculus miſerū,
oculus morte turpiſſima condēnatū. Auri dei filius: auri
formoſus innotuit: ſed nō iudæorū: quia erāt incircūciſi
auribꝰ. Merito petrus abſcidit auriculā ſerui: ut uiā face-
ret ueritati: & ueritas liberaret eum. i. liberū faceret. Erat
ille cēturio īcircūciſus: ſed nō aure: qui ad unā expirātis
uocem ſub tot infirmitatis indicijs dñm maieſtatis agno-
uit. Ideoq; nō deſpexit quod uidit: quia credidit qđ nō
uidit. Non aūt credidit ex eo quod uidit: ſed ex eo ꝓcul-
dubio quod audiuit: quia fides ex auditu. Dignū quip-
pe fuerat per ſuperiores oculorū feneſtras ueritatem in-
trare ad animā: ſed hoc nobis ô aīa ſeruat̃ in poſterū: cum
uidebimus facie ad faciem. Nūc autē unde irrepſit mor-
bus: inde remedium intret: & per eadem ſequatur ueſti-
gia, uita mortem: tenebras, lux: uenenū ſerpētis, antidotū
ueritatis: & ſanet oculū qui turbatꝰ eſt ut ſerenus uideat
quem turbatus nō poteſt. Auris prima mortis ianua: pri-
ma aperiatur & uitæ. Auditꝰ qui tulit reparet uiſum: q̄m
niſi crediderimus nō intelligemus. Error auditus ad me-
ritum: uiſus ad ꝓmiū. Vnde propheta. Auditui meo, in-
Pſal.50. quit, dabis gaudiū & lætitiā. Q; fidelis tretributio audi-
tionis beata uiſio ſit: & beatæ meritū uiſionis fidelis au-
ditio. Beati, ait, mundo corde: quoniam ipſi deum uide-
Matt.5. būt. Porrò fide oportet mūdari oculum qui uideat deū:
queadmodū habes fidē mūdans corda eorū. Interim er-
go dū necdū paratꝰ eſt uiſus: auditꝰ excitet̃: auditꝰ exerci
tet̃: auditꝰ excipiat ueritatē. Felix cui ueritas atteſtat̃, di-
cens. In auditu auris obediuit mihi. D Dignus q uideā:
ſi priuſquā uideā, obediſſe iueniar. Securꝰ uidebo: ad quē
Eſai.50. meæ obediētiæ munꝰ ꝓceſſerit. Quàm btūs qui ait. Dñs
deus apuit mihi aurē: & ego nō cōtradico: retrorſum nō
abij. Vbi & uolūtarie habes obedientiæ formā: & longa-
nimitatis exemplū. Qui eñ nō cōtradicit ſpōtaneus eſt:
2.Co.9. & qui retro nō abijt, perſeuerat. Vtrūq; neceſſarium: q̄m
hilarem datorem diligit deus. Et qui perſeuerauerit uſq;
Mat.10, in finem: hic ſaluus erit. Vtinā & mihi aperiat aurem do-
minus: intret ad cor meū ſermo ueritatis: mūdet oculū &
Pſal.9. lætæ præparet uiſioni: ut dicā deo etiā ipſe. Præparationē
cordis mei audiuit auris tua. Vt audiā à deo etiā ipſe cum
Ioan.15. cæteris obediētibus. Et uos mūdi eſtis propter ſermonē
quē locutus ſum uobis. Nec oēs mundantur qui audiūt:
Lucæ.11. ſed qui obediūt. Beati qui audiūt & cuſtodiūt illud. Ta-
Deut.6. lem reqrit auditū q mādat, dicēs. Audi iſrael. Talē offert
1.Reg.3. qui ait. Loquere dñe: qa audit ſeruus tuꝰ. Talem ſpondet
ꝑs.84. qui dicit. Audiam quid loquat̃ in me dñs deꝰ. Et ut ſcias
etiā ſpiritū ſanctum hunc in animę ſpūali profectu ordi-
nem obſeruare: ut uidelicet prius formet auditū quàm læ
ꝑs.44. tificet uiſum. Audi, inquit, filia & uide. Quid intēdis ocu
lū? Aurē para. Videre deſideras xp̄m: oportet te priꝰ au-
Pſal.47. dire eū: audire de eo ut dicas cū uideris. Sicut audiuimꝰ:
ſic uidimus. Immenſa claritas: uiſus anguſtus: & nō potes
ad eam. Potes auditu ſed non aſpectu. Clamātem Deniq;
Genc.3. deū. Adam ubi es? nō uidebam iam peccator audiebam
tamen. Sed auditus aſpectum reſtituet: ſi pius, ſi uigil, ſi
fidelis præceſſerit. Fides purgabit: quē turbauit impie-
ꝑs.118. tas. Et quem inobedientia clauſit: aperiet obediētia. De-
niq; à mandatis tuis intellexi, inquit, q̄ intellectū reddat
obſeruatio mandatorum: quē tulit tranſgreſſio. B Ad-
uerte adhuc in ſancto iſaac quomodo præ cæteris ſenſibꝰ
auditus in iam ſene uiguerit. Caligant oculi patriarchæ,
palatū ſeducitur, fallitur manus, non fallitur auris. Quid
mirum ſi auris percipit ueritatem: cum fides ex auditu: au
ditus per uerbum dei: uerbum dei ueritas ſit? Vox, inq̄t,
uox Iacob eſt: nihil uerius. Manus autem manus ſunt
eſau: nihil falſius. Falleris, manus ſimilitudo decepit te.
Nec in guſtu ueritas: & ſi ſuauitas eſt. Nam quomodo ha
bet ueritatem: qui ſe putat edere uenationem: cum dome-
ſticis ueſcatur hœdorum carnibus? Multominus oculus
qui nihil uidet. Non eſt ueritas in oculo: non ſapientia.
Væ qui ſapientes eſtis, ait, in oculis ueſtris. Num bona ſa
piētia, cui maledicitur, mūdi eſt: ac per hoc ſtultitia apud
deum. Bona & uera ſapientia trahitur de occultis: ut ſapit
beatus Iob. Quid foris eam quæris in corporis ſenſu? Sa
por in palato: in corde ſapiētia eſt. Ne quæras ſapientiam Iob.28.
in oculis carnis: quia caro & ſanguis non reuelat eā: ſed
ſpiritus. Nō in guſtu oris: nec enim inuenitur ī terra ſua-
uiter uiuentium. Non in tactu manus: cum ſanctus dicat.
Si oſculatus ſum manum meam ore meo: quod eſt iniqui- Iob.31.
tas maxima & negatio in deum. Quod tunc fieri arbitror
cum donū dei quod eſt ſapientia nō deo: ſed meritis aſcri
bitur actionum. C Sapiens fuit iſaac ſed tamen errauit
in ſenſibus. Solꝰ habet auditus uerum: qui percipit uer-
bum. Merito carnem rediuiuam uerbi tāgere prohibetur
mulier carnaliter ſapiēs: plus quippe tribuens oculo quā
oraculo: id eſt carnis ſenſui quàm uerbo dei. Quem enim
mortuum uidit: reſurrecturum nō credidit: cum tamē hoc
promiſerit ipſe. Deniq; non quieuit oculus uſq; dū ſatia-
tus eſt uiſus: q̄m non erat conſolatio fidei, nec dei rata ꝓ-
miſſio. Nónne cælū & terra: & quicquid oīno carnis ocu
lus attingere poteſt: ante habent tranſire & perire: quàm
iota unū aut unus apex ex omnibꝰ quæ locutus eſt deus?
Et tñ ceſſauit à fletu in uiſu oculi: quæ noluit cōſolari in
uerbo dñi: pluris habens experimentum quàm fidem. At
experimētum fallax. Mittitur ergo ad certiorem fidei co-
gnitiōem: quæ utiq; apprehēdit qđ ſenſus neſcit, experi- Ioan.20
mentum non inuenit. Noli me tangere, inquit, hoc, eſt dif
ſueſce huic ſeducibili ſenſui: innitere uerbo, fidei aſſueſce
fides neſcia falli, fides inuiſibilia comprehēdens, ſenſꝰ pe-
nuriā nō ſentit. Deniq; tranſgreditur fines etiam ratiōis
humanæ: naturæ uſum: experientiæ terminos. Quid inter
rogas oculū ad quod non ſufficit? Et manus quid explo-
rare conat̃ qđ ſupra ipſam eſt? Minꝰ eſt quicquid ille uel
illa renunciet. Sanè fides ꝓnunciet de me: quæ maieſtati
nihil minuat. Diſce id habere certius: id tutiꝰ ſequi quod
illa ſuaſerit: noli me tangere: nondum enim aſcendi ad pa-
trem meum. Quaſi uerò cum iam aſcenderit: tunc tāgi ab Ibidem
ea uelit aut poſſit. Et utiq; poterit: ſed affectu non manu:
uoto nō oculo: fide nō ſenſibus. Quid tu me, ait, modo tā
gere quæris: quæ ſenſu corporis gloriam æſtimas reſurre
ctionis. Non recordaris quomodo tempore adhuc meæ
mortalitatis transfigurati ad horam: morituri corporis
gloriam oculi diſcipulorum ſuſtinere nequiuerunt? Ad-
huc quidem tuis ſenſibus gero morem: formam ingeren-
do ſeruilem: quam de conſuetudine recognoſcas. Cæte- Pſal.138.
rum mirabilis facta eſt gloria mea ex te: confortata eſt &
non poteris ad eam. Differ ergo iudicium: ſuſpende ſen-
tantiam & tantæ rei diffinitionem ne credas ſenſui fidei
reſeruato. Illa dignius: illa diffiniet certius quæ plenius
comprehendet B Deniq; comprehendit illo ſuo myſti-
co ac profundo ſinu: quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimi
tas, & profundum. Quod oculus non uidit: nec auris au-
diuit: nec in cor hominis aſcendit: illa in ſe quaſi quodam 1.Cor.2.
inuolucro clauſum portat ſeruatq; ſignatum. Illa igitur
digne me tanget quæ patri conſedentem ſuſcipiet: non
iam ī humili habitu ſed in cæleſti carne, ipſa, ſed altera ſpe-
cie. Quid deformem uis tangere? Expecta ut formoſum
tangas. Nam qui deformis modo, tunc formoſus. De-
formis tactui: deformis aſpectui. Deformis deniq; defor-
mi tibi: quæ ſenſibus plus inhæres; fidei minus. Eſto for-

moſa & tange me. Eſto fidelis & formoſa es. Formoſa for-
moſum & dignius tanges & felicius. Tanges manu fidei:
deſiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculo men
Cā.5. tis. At nunquid adhuc nigrū? Abſit. Dilectus tuus candi
dus & rubicundus. Formoſus planè quem circundant flo
res roſarū & lilia conuallium, hoc eſt martyrū uirginūq́ʒ
chori. Et qui medius reſideo: utiq́ʒ non diſſideo choro,
uirgo & martyr. Quō deniq́ʒ candidis non congruo uir-
ginū choris: uirgo uirginis filius: uirginis ſponſus? Quō
non roſeis martyrum: cauſa uirtus fructus & forma mar-
Ibidem. tyrij? Talem talis taliterq́ʒ tange, & dic. Dilectus meus cā
didus & rubicundus: electus ex milibus. Milia miliū cum
dilecto: & decies centena milia circa dilectū: & nemo ad
dilectum. Num tibi uerendū erit ne fortè in quēpiam de
multitudine errore incidas quærendo quem diligis? Nō
Eſai. 63. prorſus ambiges quemnam eligas: facile occurret electus
è milib⁹: cūctis īſignior, & dices. Iſte formoſ⁹ in ſtola ſua:
gradiēs in multitudine fortitudinis ſuæ. Nō ergo in pel-
le nigra quæ hactenus ſanè ingerenda fuit oculis pſequē
tium: ut contemnerent occidendū: aut etiā amicorum: ut
recognoſcerent rediuiuū. Non (inquam) iam in pelle oc-
curret nigra: ſed in ueſte alba: ſpecioſus forma, nō mō præ
filijs hoīm: ſed etiā præ uultib⁹ angelorū. Quid me uis tā-
gere in humili habitu, ſeruili forma, ſpecie cōtemptibili?
Tange cæleſti decorū ſpecie: gloria & honore coronatū:
diuina quidem maieſtate tremendum: ſed ingenita ſereni
tate gratum ac placidum. D Inter hæc aduertenda pru-
dentia ſponſæ & ꝓfunditas ſermonū eius: quæ ſub figura
pelliū ſalomonis .ſ. in carne rimata eſt deū: in morte uitā:
ſummā glīæ & honoris inter opprobria: & ſub nigro de-
niq́ʒ habitu crucifixi cādorē innocentiæ: ſplēdoreq́ʒ uir-
tutū ſicut ille utiq́ʒ pelles cū eſſent nigræ atq́ʒ deſpectæ: ꝓ
cioſa & ꝓcādida ꝓdiuitis regis in ſe ornamēta ſeruabant.
Merito nigredinē nō cōtēnit in pellib⁹, decorē q̄ ſub pel
lib⁹ eſt aduertēs. Et iō quidā illā cōtēpſerūt: qa hūc mini-
1.Cor.2. me cognouerūt. Si eīm cognouiſſent: nūquam dn̄m glīæ
crucifixiſſent. Nō cognouit herodes & idcirco deſpexit.
Nō cognouit ſynagóga: q̄ nigredinē illi paſſionis & infir
Mat.27. mitatis improperās: alios, ait, ſaluos fecit: ſeipſum nō po-
teſt ſaluū facere: xp̄s rex iſrael deſcēdat de cruce & credi-
Luc.23. mus ei. Sed cognouit latro de cruce, licet in cruce: q̄ & in-
Ibidem. nocētiæ puritatē cōfeſſus eſt. Hic aūt (inquiens) qd mali
fecit? Et gloriā regiæ maieſtatis ſimul eſt proteſtatus. Me
Ma.27. mento mei, dicēs, dū ueneris in regnū tuū. Cognouit cen
turio: q̄ filiū dei clamat. Cognoſcit eccl'ia: q̄ & æmulať ni-
gredinē ut decorē participet. Nō cōfundiť nigra uideri,
Pſal.68. nigra dici: ut dicat dilecto. Opprobria exprobrātiū tibi
ceciderūt ſup me. At ſanè nigra inſtar pelliū ſalomōis: fo-
ris .ſ. & nō intus. Neq́ʒ eīm int⁹ nigredinē me⁹ ſalomō ha-
bet. Deniq́ʒ nō ait, nigra ſum ſicut ſalomō, ſed ſicut pelles
ſalomonis: ꝙ ī ſuperficie tm̄ ſit ueri nigredo pacifici. Pec
Mat.15. cati nigredo intus eſt & prius interiora culpa cōmaculat
quàm ad oculos ꝓdeat. Deniq́ʒ de corde exeunt cōgrega
tiōes malæ, furta, homicidia, adulteria, blaſphemiæ: & hæc
ſunt q̄ coinquināt hoīem: ſed abſit ut ſalomonē. Minime
prorſ⁹ apud uerū pacificū iſtiuſmodi inquinamēta repe-
ries. Oportet namq́ʒ eſſe ſine pc̄tō eū qui tollit pc̄tā mūdi
quo ad reconciliādos pc̄tōres inuētus idoneus, iure ſibi
nomen uendicet ſalomonis. C Sed eſt nigredo affligen
tis pœnitentiæ: cum aſſumiť lamentatio pro delictis. Hāc
Pſal.50. fortaſſis nō abhorreat in me ſalomō ſi ſponte tm̄ induam
mihi pro peccatis meis: quia cor cōtritum & humiliatum
deus nō deſpiciet. Eſt & afficiētis compaſſionis: ſi afflicto
condoleas & fraternū te decoloret incōmodū. Nec hanc
1.Pet.2. profectò reijciēdam putat noſter pacificus: quippe quam
& ſibi ipſe pro nobis dignāter induit: q peccata nr̄a tulit
in corpore ſuo ſuper lignū. Eſt & perſequutiōis: quæ etiā
Actu.5. pro ſummo ornamento habetur: ſiquidem ſuſcipiatur ꝓ
iuſtitia & ueritate. Vn̄ eſt illud. Ibant gaudentes diſcipu
Mat.5. li à conſpectu concilij: qm̄ digni habiti ſunt pro noīe Ieſu
cōtumeliā pati. Deniq́ʒ beati qui pſequutionē patiuť ꝓ-
pter iuſtitiā. Hac potiſſimū gloriari eccleſiā arbitror: hāc
libētius imitari de pellibus ſpōſi. Deniq́ʒ & habet ī pro-
miſſione. Si me pſecuti ſunt & uos perſequenť. C Vnde Ioan.15.
& addit ſpōſa. Nolite me conſiderare ꝙ fuſca ſim: quia de Cā.1.
colorauit me ſol, hoc eſt: nolite me notare quaſi deformē:
quia cernitis pro ingruēte perſecutione minus florentē:
minus ſm̄ gloriam ſeculi coloratā. Quid exprobratis ni-
gredinē: quā feruor perſecutionis nō conuerſationis pu-
dor inuexit? Vel ſolem dicit zelū iuſtitiæ quo accēdiť &
accingitur aduerſus malignātes, dicēs deo. Zelus dom⁹ Pſal.58.
tuæ comedit me. Et illud. Tabeſcere me fecit zelus meus: Pſal.118.
quia obliti ſunt uerba tua inimici mei. Illud quoq́ʒ. Defe Ibidem.
ctio tenuit me: pro pc̄tōribus derelinquētibus legē tuam.
Itē. Nónne qui oderūt te dn̄e oderā: & ſup inimicos tuos Pſal.138
tabeſcebā? Etiā illud ſapiētis caute obſeruat. Filiæ, ait, ti- Eccli.7.
bi ſunt: noli oſtendere lætū uultū ad ipſas ut .ſ. remiſſis &
mollibus & fugitātibus diſciplinā: nō cādorē ſerenitatis,
ſed obſcurū ſeueritatis exhibeat. Vel decolorari à ſole: eſt
igneſcere charitate fraterna: flere cū flētibus: cū infirmā
tibus infirmari: uri ad ſcādala ſingulorū. Vel ſic. Sol iu- Pſal.76.
ſtitiæ decolorauit me xp̄s: cui⁹ amore lāgueo. Lāguor iſte
coloris quædā exterminatio eſt, & defectus in deſiderio
aīæ. Vn̄ & dicit. Memor fui dei & delectatus ſum & exer-
citat⁹ ſum: & defecit ſpūs meus. Ergo inſtar urentes ſolis
deſiderij ardor pegrinantē in corpore decolorat: dū uul-
tui gloriæ inhiantē impatientē facit repulſa: & excruciat
amantē dilatio. Quis noſtrū ita ſancto amore ardet: ut de
ſiderio uidendi xp̄m oēm colorē ꝓſentis glīæ lætitiæq́ʒ
faſtidiat & deponat: illa ei prophetica uoce cōteſtans: &
diem hoīs nō deſideraui, tu ſcis? Itē cū ſancto Dauid. Re
nuit cōſolari anima mea .i. ꝓſentiū bonorum inani lætitia Hier.17.
deſpicit colorari. Vl' certè. Decolorauit me ſol: ſui nimirū Pſal.76.
comparatione ſplendoris: dū appropriās illi ex eo me ob
ſcurum deprehēdo, nigrā inuenio, fœdam deſpicio. Cæ-
terū aliàs quidē formoſa ſum: qd fuſcā dicitis ſolius ſolis
pulchritudini ſuccumbentem? At ſenſuť priori uidētur
magis aſſentire ea quæ ſequūtur. Adijcientes ſiquidē. Fi-
lij matris meæ pugnauerūt contra me: perſecutionē pa- Canti.1.
lam ſe eſſe aperte ſignificat. Sed hinc aliud ſermonis pri-
cipium ordiemur, qm̄ ſufficere hac uice poſſunt quæ acce
pimus de gloria ſponſi eccleſiæ domini noſtri Ieſu chriſti
dono ipſius, qui eſt deus benedictus in ſecula. Amen.

De querimonia eccleſiæ contra impugnatores, uel contra illos qui impugnant unitatem fraternam Sermo. XXIX.

FIlij matris meæ pugnauerunt contra me. An-
nas & cayphas & iudas ſcharioth filij ſynago-
gæ fuerunt: & hi contra eccleſiam æque ſyna-
gógæ filiam in ipſo exortu ipſius acerbiſſime
pugnauerūt: ſuſpendētes in ligno collectorem ipſius Ie-
ſum. Iam tūc ſiquidem deus impleuit per eos quod olim
præſignauerat per prophetam dicens. Percutiam paſto-
rem & diſpergentur oues. Et fortaſſis illius uox illa eſt in Mat.26
cantico ezechiæ. Preciſa eſt uelut à texente uita mea dum
adhuc ordirer ſuccidit me. De his ergo atq́ʒ alijs qui de Eſai.38.
illa gēte chriſtiano nomini cōtradixiſſe ſciuntur: puta di-
ctum à ſponſa. Filij matris meæ pugnauerunt contra me.
Et pulchre filios matris ſuæ: non autem & patris ſui illos
uocat: qui non habebāt patrem deum: ſed ex patre dia-
bolo erant, homicidæ utiq́ʒ ſicut & ille homicida erat ab
initio. Propterea nō dicit fratres mei: aut filij patris mei: Ioan.8.
ſed filij, inquit, matris meæ pugnauerunt cōtra me. Alio-
quin ſi nō ita diſtingueret: uideretur etiā apoſtolus pau-
lus comprehenſus in his de quibus cōqueritur: ꝙ & ipſe
aliquando perſecutus ſit eccleſiam dei. Sed miſericordiā
conſecutus eſt: quia ignorans hoc fecit manēs ī incredu- 1.Co.15.
litate: & approbauit deū ſe habere patrē: fratrē eccl'iæ tā 1.Thi.1.
ex patre quàm ex matre eſſe. B Sed attende qūo nomi-
natim filios matris ſuæ, & ſolos incuſat: quaſi ſoli ī culpa
ſint. Quanta & ab exteris paſſa eſt: iuxta illud apud pro-
phetam

Ps.128. phetā. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: & ſupra
dorſum meū fabricauerunt pc̄tōres. Quid ergo ſingulari-
ter filios mr̄is tuæ cauſaris: quæ te minime ignoras & ex
alijs atq́ʒ alijs nationibus ſæpiſſime impugnatam? Ad mē
Puer.12. ſam diuitis uocatus, diligēter (inqt) cōſidera quæ tibi ap
ponunť. Fratres ad mēſam ſalomonis ſedem⁹. Quis ditior
ſalomone? Nō de terrenis dico diuitijs: quāquā & ipſis ſa
lomon abundaret. Sed intuemini pn̄tem mēſam quō ſup-
nis eſt referta delitijs. Spūalia ſunt & diuina quæ nobis in
ea apponūtur. Diligēter ergo (inqt) cōſidera quæ tibi ap
ponunť: ſciēs qa talia te oportet præparare. Ego utiq́ʒ qd
in me eſt, diligēter attēdo: id mihi apponi in his ꝟbis ſpō-
ſæ: & ad meā prorſus doctrinā cautelāq́ʒ reſpicere: ꝙ ita ex
noīe ac ſola exprimiť pſecutio à domeſticis, & tacētur tot
& tā grauia q̄ ubiq́ʒ terrarū nihilomin⁹ ex oī natiōe quæ
ſub cælo eſt ab īfidelib⁹ ab hæreticis & ſchiſmaticis ptuliſ
ſe cognoſcitur. Noui ſpōſæ prudentiā: nec putauerim ca-
ſu hæc illā aut quaſi immemorē ꝑteriſſe: Sed ꝓfectò id ex-
preſſius plāgit qd & ſentit differētius: quodq́ʒ uigilanti⁹
nobis cauēdū exiſtimat. Quidnā hoc? Malū utiq́ʒ inteſti
nū atq́ʒ domeſticū. Hoc tibi manifeſte ī euāgelio ore ipi⁹
Matt.7. ſaluatoris exprimiť, cum dicit. Et inimici hoīs domeſtici
Pſal.40 eius. Hoc & in ꝓpheta. Homo (inqt) pacis meæ, q edebat
Pſal.54. panes meos: magnificauit ſup me ſupplātationē. Itē: quo-
niā ſi inimicus meus maledixiſſet mihi: ſuſtinuiſſem utiq́ʒ.
Et ſi is q oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet, abſcō
diſſem me forſitā ab eo. Tu uero homo unanimis dux me⁹
& notus me⁹: qui ſimul mecū dulces capiebas cibos, hoc
eſt qd à te patior cōuiua & cōtubernali meo, id moleſtius
ſentio, fero ægrius. Scitis hæc q̄rimonia cui⁹, & de quo ſit
D Agnoſcite ergo & ſpōſam eodē de filij mr̄is ſuæ con
querētē affectu: qm̄ in eodē ſpū, cū ait. Filijs mr̄is meæ pu
Pſal.37. gnauerūt cōtra me. Vn̄ & alibi loquiť. Amici mei & ꝓxi-
mi mei aduerſum me appropinquauerūt & ſteterūt. Lōge
q̄ſo à uobis facite ſemp hoc tā abominabile & deteſtabile
Pſal.132. malū uos q expti eſtis & quotidie expimini quàm bonū
ſit & quam iocūdū habitare fratres in unū: ſi tm̄ in unū &
nō ī ſcādalū. Alioqn nec iodūdū planè nec bonū: ſed peſſi
mū ac moleſtiſſimū. Væ aūt hoī illi p quē unitatis uiculū
iodūdū turbať. Iudiciū profectò portabit quicūq́ʒ eſt ille
Ante mihi cōtingat mori: quàm audire in uobis quēpiā
uſte clamitantē. Filij matris meæ pugnauerunt cōtra me.
Nónne præſentis congregationis tanquā unius matris fi
lij omnes uos eſtis: ſinguli alterutrum fratres? Quid ergo
à foris uos cōturbare aut cōtriſtare poſſit: ſi it⁹ bene eſtis
1.Petri.3 & fraterna pace gaudetis? Deniq́ʒ quis uobis nocere po-
1.Cor.12 terit (īquit) ſi boni æmulatores fueritis? Quāobrē æmu-
lamini chariſmata meliora: ut bonos uos probetis æmula
tores. Chariſma peroptimū charitas eſt. Planè incompara
bile qd nouæ ſponſæ cæleſtis ſponſus toties īculcare cu-
Ioan.13. rabat: nunc quidē dicens. In hoc cognoſcent omnes quia
mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicem:
Ibidem. nunc uerò. Mandatum nouum do uobis ut diligatis inui
Ioan.17. cem: & hoc eſt præceptū meum ut diligatis inuicē: itēq́ʒ
orans unū eos fore ſicut ipſe & pater unum ſunt. B Et ui-
1.Cor.13 de ſi non ipſe Paulus qui te ad chariſmata meliora īuitat
īter cætera charitatē in ſummo ponit: ſiue cum fide & ſpe
1.Cor.12 dicit eā eſſe maiorē & ſupereminētem ſciētiæ: ſiue cū enu-
meratis pluribus aut mirabilib⁹ ſupernæ gratiæ donis: tā
dē ad ſupexcellētiorē uiam nos mittit. Haud aliā ꝓfectò
illā quàm charitatē diffiniēs. Deniq́ʒ qdnā huic cōparādū
1.Cor.13 putemus quæ ipſi ꝓfertur martyrio ac fidei trāsferēti mō
Nota. tes? Hoc igitur eſt quod dico. pax uobis à uobis ſit: & oē
quod extrinſec⁹ minari uideť, nō terret: qa nō nocet. Nam
econtrario qcquid foris blandiri apparet: nulla eſt ꝓfectò
cōſolatio: ſi intus (quod abſit) ſeminariū diſcordiæ germi
nauerit. Proinde dilectiſſimi pacem habete ad uos: & noli
te lædere inuicem. Non facto, nō uerbo, non ſigno quali-
cumq́ʒ: & ne quis fortè exacerbatus & præoccupat⁹ à pu-
ſillanimitate ſpūs, & tempeſtate deū interpellare cogatur
aduerſus eos qui ſe læſerint aut cōtriſtauerint: & prorum-
pere in uerbum graue cōtingat: filij matris meæ pugnaue
rūt cōtra me. Sic eīm peccātes in fratrē: in chriſtum pecca
tis, q ait. Quod uni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis. Mat.25
C Nec cauendum à grauioribus tātū offenſio, uerbi gr̄a,
ab aperto cōuitio ſeu maledicto: ſed à clādeſtino q̄q́ʒ & ue
nenato ſuſurrio. Nō (inquā) ſufficit os cuſtodire ab his &
his ſimilibus, cauenda ſunt & leuia. Si tamē leue debeat di
ci quodcūq́ʒ in fratrem ꝓſumpſeris uolūtate lædendi: cū
hoc ſolo ſi iraſceris illi: diuini reus iudicij tenearis. Meri-
to quidem. Nā quod tu leue putas: & ob hoc leuius præ-
cipitas: plerūq́ʒ alius aliter accipit: tanquā hō uidens in fa
cie & ſm̄ faciē iudicās, paratus feſtucam trabē ſuſpicari, &
ſcintillā putare fornacem. Non enim eſt omnium charitas
illa quæ omnia credit. Proni ſunt autē ſenſus hominis & 1.Cor.13.
cogitationes ad malum potius ſuſpicandum quàm ad bo Gen.8.
nū credendū: præſertim ubi diſciplina ſilentij nec te qui ī
cauſa es excuſare permittit: nec illū uuln⁹ ſuſpicionis ape
rire quod patiť ut curetur. Ita uritur ille: & moriť clauſo
& lætali uulnere: in ira ſemetipſum gemēs: dū totus in ira
& diſceptatiōe poſitus: nil aliud ſilēs uerſare in mēte poſ-
ſit: niſi iniuriā quā accepit. Nō poteſt orare, non poteſt le
gere, nō ſanctū aut ſpiritale aliquid meditari. Et ita inter
cepto uitali ſpiritu dum ſuis deſtituta alimentis uadit ad
mortē aīa: pro qua chriſtus mortuus eſt: quid tu interim
quæſo animi habes? Quid oratio tua aut opus quodcūq́ʒ
interim feceris ſapit tibi: contra quem nimirū chriſt⁹ an
xie clamat de pectore fr̄is tui quē cōtriſtaſti: fili⁹ (īquiēs)
matris meæ pugnat contra me: & qui ſimul mecum dulces
acpiebat cibos: repleuit me amartiudine. D Quod ſi di
xeris illum non tam grauiter pro tam leui cauſa debuiſſe
turbari. Reſpōdeo. Quanto leuior eſt, tāto à te leuius po
tuit nō comitti: quāquā neſcio quomō leue dicas (ut iam
dixi) quicquid ampli⁹ eſt quam iraſci: cum uel hoc ipſum
obnoxiū eſſe iudicio ex ore ipſi⁹ acceperis iudicis. Quid
enim. Tu ne leue dixeris in quo offenditur chriſtus: unde
ad dei iudiciū ꝑtrahi habes: cū horrēdū ſit incidere in ma
n⁹ dei uiuētis? Tu ergo accepta fortè iniuria (quod qui Heb.10.
dem interdū non accidere in his cōuentibus difficile eſt)
non continuo more ſecularis, oblique referire fratrem re
ſpōſiōe feſtines: ſed neq́ʒ ſub ſpecie quaſi corripiendi uer
bo acuto & urenti transfigurare audeas ullatenus animā
pro qua chriſtus affigi cruci dignatus eſt: non grunire
quaſi increpando: non labijs muſſitare, quaſi murmuran-
do: nō narem cōtrahere aut cachinnare, quaſi ſubſannan-
do: nō frontē rugare, quaſi inuehendo aut cominando.
Sanè cōmotio tua ibi moriatur ubi oritur: nec permittať
exire quæ mortē portat, ne perimat: ut dicere poſſis & tu Pſal.76.
cū propheta: turbatus ſum & non ſum locutus. B Quoſ
dam altius intellexi ſentire iſtud: quaſi de diabolo & ange
lis eius dictum: qui cum fuerint & ipſi filij hieruſalem illi⁹
quæ ſurſum eſt mater noſtra: ex quo lapſi ſunt. nō ceſſant
ſororem ſuam eccleſiam impugnare. Sed neq́ʒ contendo ſi
quis uſurpet hoc etiam in bonam ſignificationem ſm̄ qd
ſpirituales q ſunt in eccleſia aduerſus carnales fratres ſuos
dimicant in gladio ſpiritus: quod eſt uerbum dei: uulnerā
tes eos ad ſalutē: atq́ʒ ad ſpiritalia iſtiuſmodi impugnatio Ephe.6.
nibus prouehentes. Vtinam corripiat me iuſt⁹ in miſeri Ps.140.
cordia & increpet me: percutiens & ſanās, occidens & ui Deu.32.
uificans: quo audeam & ego dicere: uiuo autē tam nō ego Gal.2.
uiuit, uerò in me chriſtus. Eſto, inquit, conſentiens aduer Matt.5.
ſario tuo dū es cū eo in uia: ne tradat te iudici: & iudex tor
tori. Bonus aduerſarius: cui ſi conſentiēs ero: non erit un
de aut iudex me calūniet: aut tortor. Ego profectò ſi quos
ueſtrum aliquando pro huiuſmodi contriſtaui: nō me pœ
nitet. Contriſtati eīm ſunt ad ſalutem. Et quidem neſcio id
me feciſſe unquam abſq́ʒ mea quoq́ʒ magna triſtitia: ſm̄ il- Ioan.16.
lud. Mulier cū parit triſtitiam habet. Sed abſit ut iam me
minerim preſſuræ: tenēs fructū doloris mei: dum perinde
uideā chriſtū formatū in ſobole. Neſcio autem quomodo
etiam tenerius mihi aſtricti ſunt: qui poſt increpatoria &
per increpatoria tandē conualuerūt de infirmitate, quàm

qui fortes ab initio permanſerũt:nõ indigẽtes iſtiuſmodi
medicamẽto. C Ergo in hunc ſenſum poterit eccleſia ſeu
anima diligens deũ dicere,ꝙ decolorauit eã ſol:mittendo
ſcilicet & armẽdo de filijs matris eius:qui eã ſalubriter ex
Pſal.119. pugnarent:& captiuã ducerent ad fidẽ amoremq́ȝ ipſius:
Pſal. 37. multis utiqȝ confixã ſagittis illis:de quibus ſcriptũ eſt.Sa
gittæ potẽtis acutæ.Et itẽ.Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi.
Ideoqȝ ſequitur,& ait:q̃m non eſt ſanitas in carne mea:ut
Mat 26 ſm animã ſanior proinde fortiorqȝ factus dicat.Spiritusq̃
2.Co .12 dem promptus eſt:caro aũt infirma.Et cum apoſtolo. Q̃n
eñ infirmor:tunc potẽs ſum & fortis. Vides quia carnis i
firmitas robur ſpũi augeat,& ſubminiſtret uires.Ita econ
trario uoueris carnis fortitudinẽ,debilitatẽ ſpũs operari.
Et quid mirũ ſi hoſte debilitato,tu fortior efficeris? Niſi
fortè illã tibi inſaniſſime ducas amicã:quæ nõ ceſſat cõcu
piſcere aduerſus ſpiritũ.Vide ergo ſi nõ prudẽter ſagitta
Gal.5. ri & impugnari ſalubriter poſtulat ſanctus:cũ dicit in ora
tione.Cõfige timore tuo carnes meas. D Optima timor
iſte ſagitta:qui cõfigit & interficit carnis deſideria ut ſpi
ritus ſaluus ſit.Sed & qui caſtigat corpus ſuũ & in ſeruitu
tem redigit nõnne is tibi uidetur etiã manũ contra ſe pu
Pſal.118. gnantis ipſe iuuare? Eſt & ſagitta ſermo dei uiuus & effi
cax,& penetrabilior omni gladio ancipiti.De quo ſalua
tor.Non ueni,inquit,pacẽ mittere ſed gladiũ.Eſt etiam ſa
gitta electa amor xp̃i:quæ mariæ aĩam nõ modo confixit
ſed etiã pertranſiuit:ut nullã in pectore uirginali particu
Heb .4. lam uacuã amore relinqueret:ſed toto corde,tota anima,
tota uirtute diligeret:& eſſet gratia plena.Aut certè per
tranſiuit eam:ut ueniret uſqȝ ad nos:& de plenitudine illa
Mat.10. omnes acciperemus:& fieret mater charitatis:cuius pater
eſt charitas deus:parturiens & in ſole ponẽs tabernaculũ
eius:ut ſcriptura impleretur:quæ dicit.Dedi te in lucẽ gẽ
tium:ut ſis ſal⁹ mea uſqȝ ad extremũ terræ.Hoc eñ imple
tum eſt per Mariam:quæ in carne uiſibilem edidit: quem
inuiſibilem nec de carne nec cũ carne ſuſcepit. Et illa qui
dem in tota ſe grãde & ſuaue amoris uulnus accepit :ego
uerò me felicẽ putauerĩ ſi ſumma ſaltẽ quaſi cuſpide hui⁹
gladij pungi interdum me ſenſero:ut uel modico accepto
Eſa.49. amoris uulnere,dicat etiã anima mea.Vulnerata charitate
ego ſum.Quis mihi tribuet in hunc modũ non modo uul
nerari:ſed & expugnari oĩno uſqȝ ad exterminationẽ co
loris & caloris illius qui militat aduerſus animam? B Si
exprobrauerint filiæ hui⁹ ſeculi illi animæ quæ hmõi eſt,
dicentes pallidam,& ſine colore eſſe:nõnne tibi congrue
poſſe reſpondere uidebitur.Nolite me cõſiderare ꝙ fuſca
ſim:quia decolorauit me ſol.Et ſi ſe adhoc meminerit pu
niſſe adhortationibus ſeu increpationibus aliquorũ ſer
uorũ dei æmulantiũ eam dei æmulatiõe:nõnne cõſequẽ
ter ueraciterqȝ iferre poterit:qa filij matris meæ pugnaue
runt contra me.Erit ergo ſenſus(iuxta quod dictũ eſt) ut
eccleſia ſeu ſtudioſa quæuis anima id loquatur,nõ quaſi
gemens aut cõquerens:ſed quaſi gaudẽs & gratias agens
inſup & glorians,ꝙ pro noĩe & amore xp̃i digna ſit fuſca
ſeu decolor eſſe & dici:atqȝ hoc ipſum aſcribat nõ ſuæ in
duſtriæ,ſed gratiæ & miſericordiæ præuenientis ſe & mit
tentis ad ſe.Nam quõ crederẽt ſine prædicãte? Quõ autẽ
prædicarent niſi mitterentur.Filios matris ſuæ contra pu
Rom .10 gnaſſe memorat nõ ut irata:ſed ut nõ ingrata. Vñ & ſeq
tur.Poſuerũt me cuſtodẽ ĩ uineis.Qđ uerbũ utiqȝ ſi ſpũa
liter examinet̃:puto nil in ſe querimoniæ aut rancoris ha
bere uidebitur:ſed magis fauorabile aliqd redolere.Verũ
ad id cõtingendũ prius ſanè quàm manũ apponere audea
mus(locus eñ ſanctus eſt)cõciliandus eſt nobis ſolitis pre
cibus & ſic cõſultãdus ille ſpũs q̃ ſcrutat̃ alta dei:aut certè
unigenit⁹ qui eſt in ſinu patris ſpõſus eccleſiæ Ieſus xp̃s
dñs noſter,q eſt ſuper oĩa deus benedict⁹ in ſecula. Amẽ.

Qualiter populi fidelium ſeu aĩæ electorum per uineas ſignificantur: quarũ eccleſia cuſtos dicitur,& de prudentia carnis quæ eſt mors.

Sermo. XXX. C

POſuerunt me cuſtodem in uineis.Qui? Tui ne
illi oppugnatores quos ꝓxime memoraſti? Au
dite & ĩtelligite ſi nõ ſe ab illis ipſis fatetur iſta
promotã,à quibus & paſſam.Nec mirum tñ ſi
quidem fuerit cauſa pugnandi intentio corrigendi.Nam
quis neſciat multos amicabiliter utiliterq́ȝ multoties op
pugnatos:quàm multos quotidie experimur pijs ĩpugna
tiõibus prælatorũ ad meliora proficere:prouehi ad altio
ra? Ergo illud potius demonſtremus ſi poſſumus,quemad
modum aduerſus eccleſiã pugnatum ſit à filijs matris ſuæ:
& hoſtili animo,& dãno utili. Id eñ iocundius:cũ qui no
cere intendũt,proſunt & nolentes. Vtrũqȝ uerò ſenſum te
net ſuperior interpretatio:q̃m quidem nõ defuerũt & qui
bene & qui male æmularentur eam diuerſa intentione pu
gnantes:ſed utriqȝ profuerunt. Intantum deniqȝ ſe profe
ciſſe ex his quæ ab æmulis paſſa eſt gloriat̃,ut pro una ui
nea quàm ſibi abſtuliſſe niſi ſunt ſuper multas ſe gaudeat
conſtitutam.Hoc mihi(inquit)præſtitere pugnando con Ps.136.
tra me & contra uineam meam:qui dicunt exinanite ,exi
nanite uſqȝ ad fundamentũ in ea:ut unam pluribus cõmu
tarim. Hoc quippe eſt quod infert:uineã meam nõ cuſto
diui:tanquã cauſam ſubiungens unde hoc illi contigerit:
ut nõ in una iam:ſed in pluribus cuſtos poſita ſit . D Et
litera quidem ſic eſt.Sed ſi eam ſimpliciter ſequimur:con
tenti eo ſolo quod ſonare in ſuperficie illa uidetur,putabi Eſa.5.
mus nos legere in ſcriptura ſancto de his uineis corporeis
& terrenis quas quotidie cernimus de rore cæli & de pin
guedine terræ accipere unde fundunt uinũ:in quo eſt lu
xuria:& ſic nihil nõ dico dñi ſpõſæ dignũ:ſed nec cuiuis
cæterarũ congruũ quid de tam ſancta & diuina ſcriptura
attuliſſe uidebimur.Quæ eñ conuenientia ſponſis & cu
ſtodiæ uinearum? Sed & ſi conuenire putetur:unde doce
bimus fuiſſe aliquando eccleſiam iſtiuſmodi deputatã offi
cio? Nunquid de uineis cura eſt deo? Si autẽ ſpirituali ſen
ſu uineas eccleſias,id eſt fideles ĩterpretamur populos:iux Actu.4.
ta prophetæ ſenſum:dicentis.Vinea domini ſabaoth do
mus iſrael eſt:incipiet fortaſis elucere nobis quomõ ſpõ
ſæ minime indignũ ſit fieri cuſtodem in uineis.Puto qui
dem ꝙ & nõ parua inſuper & in hoc ipſo apparebit præ
rogatiua:ſi quis diligentius curet aduertere quãtũ ubiqȝ
per orbem in hmõi uineas dilatauerit terminos ſuos à die
illa qua hieroſolymis à filijs matris ſuæ expugnata eſt &
turbata:una cũ prima illa ſua nouella plantatione :multi
tudinem dico credentiũ quorum legitur fuiſſe cor unum Pſal.79.
& anima una.Et ipſa eſt quam modo fatetur ſe minime cu
ſtodiſſe:ſed nõ ad inſipientiam ſibi. B Nec enim ita inde
euulſa ĩ perſecutione fuit:ut nõ alibi plãtaretur:atqȝ alijs
locaretur agricolis:qui reddant fructus eius temporibus
ſuis.Non prorſus.Nõ perijt:ſed migrauit:etiam creuit & 1.Cor.3.
dilatata eſt:tanquam cui benedixit dominus.Deniqȝ leua
oculos tuos & uide:ſi non operit montes umbra eius,&
arbuſta eius cedros dei.Si non extẽdit palmites ſuos uſqȝ
ad mare & uſqȝ ad flumem propagines ei⁹. Nec mirũ:dei
enim ædificatio eſt:dei agricultura eſt.Ipſe fœcundat,ipſe
propagat,ipſe putat & purgat eam ut fructũ plus afferat.
Quando nempe ſua deſtitueret cura uel opera quam plan
tauit dextera eius? Non planè habenda neglectui:in qua
apoſtoli palmites:domin⁹ uitis:& pater eius agricola eſt.
In fide plantata:in charitate mittit radices:defoſſa ſarculo
diſciplinæ:ſtercorata pœnitentium lachrymis:rigata præ
dicantium uerbis:& ſic ſanè exuberans uino in quo eſt læ
titia:ſed non luxuria:uino totius ſuauitatis nullius libidi
nis Hoc certè uinum lætificat cor hominis:hoc cõſtat &
angelos bibere cum lætitia.Deniqȝ gaudent in cõuerſio
ne & pœnitẽtia peccatorum:ſalutem hominum ſitientes:
lachrymæ pœnitentium uinum eorũ:ꝙ in illis uitæ odor:
ſapor gratiæ ſit:indulgentiæ guſtus:reconciliationis iocũ
ditas:ſanitas redeuntis innocentiæ: ſerenatæ ſuauitatis
conſcientiæ.Ergo ex illa una uinea quam ſæuæ perſecutio
nis uiſa eſt deleuiſſe tempeſtas:quantæ in uniuerſa terra
propagatæ refloruerunt:& in his omnibus cuſtos poſita
ſponſa eſt:ut

ſponſa eſt ut nõ contriſtet̃ ꝙ primã uineã non cuſtodiuit.
Cõſolare filia ſiõ:ſi cæcitas ex parte cõtigit in iſrael:quid
tu pdis? Mirare miſteriũ:& noli plãgere detrimẽtum.Di
lata ſinũ:& collige plenitudinẽ gentiũ.Dic ciuitatib⁹ iu
Actu. 13. dæ.Vobis oportebat primum loqui uerbũ dei:ſed q̃m re
puliſtis illud:& indignos uos iudicaſtis æternæ uitæ ,ec
Exo.32 . ce cõuertimur ad gẽtes.Moyſi ſanè oblatũ eſt à deo :ſi p̃
uaricatorem populũ uellet dimittere:& diuinæ exponere
ultioni:ipſum qdẽ fieri poſſe ĩ gẽtẽ magnã:ſed ille renuit.
Quare.Ob nimiam profectò dilectionem qua illi fortiter
deuinctus pplo tenebat̃:& q̃m nõ reqrebat q̃ ſua ſunt,ſed
dei honorẽ:& nõ quod ſibi utile foret ſed quod multis.Et
ille qdẽ ſic. D Ego aũt cõſilio ſecretiori puto hoc munus
diuinit⁹ pro ſui magnitudine ſeruatum ſpõſæ: ut ipſa po
tius & nõ moyſes mitteretur in gentem magnam.Nõ eñ
oportebat amicũ ſponſi p̃ripere ſponſæ benedictionẽ :&
Mat.vlt propterea nõ quidẽ moyſes ſed noua ſponſa,cui dicitur.
Ite ĩ mũdũ uniuerſum:p̃dicate euãgeliũ omni creaturæ.
Ipſa,inquã,prorſus miſſa eſt in gẽtem magnã.Nũ in maio
re potuit quàm ĩ uniuerſitatẽ? Et facile uniuerſitas ceſſit
portãti pacem:grãm offerenti.Sed nõ ſicut grã:ita:& lex:
quàm diſſimili uultu ad oẽm cõſciẽtiã ſe offerũt ſuauitas
huius,& illius auſteritas.Quis ſanè ex æquo reſpiciat cõ
dẽnãtẽ & cõſolantẽ,repoſcẽtẽ & ignoſcentẽ, plectẽtem &
amplectẽtem? Non pari profectò acceptabit̃ uoto umbra
& lux,ira & pax,iudiciũ & mĩa,figura & ueritas,uirga &
Exo . 17. hæreditas:frenũ & oſculum.Graues deniqȝ moyſi manus
Actu.15. teſtib⁹ aaron & hur.Graue legis iugum teſtibus ipſis apo
ſtolis:q hoc & ſibi & patrib⁹ importabile clamitant .Gra
ue iugũ & uile p̃miũ:nã terra eſt ĩ promiſſione.Pro hmõi
nõ eſt moyſes miſſus in gentẽ magnam.Verũ tu mater ec
cleſia:ꝓmiſſionẽ habes uitæ q̃ nũc eſt & futuræ:facile ĩ du
plici grã obtĩes ab uniuerſis te recipi:& ꝓpter iugũ ſuaue
& ꝓpter regnũ ſublime.Pulſa de ciuitate:ab uniuerſitate
exciperis:dum ſic ꝓuocat qđ promittis:ut quod imponis
Eſa.60. nõ terreat.Quid adhuc unius uineæ plãgis damnum, qđ
tãto ſibi fœnore cõpenſatũ eſt? Pro eo ꝙ fuiſti derelicta &
odio habita & nõ fuit qui p te trãſiret,ponã te,inquit ,in
ſuperbiã ſeculorũ,gaudiũ in g̃natione & g̃natione,& ſu
ges lac gẽtiũ,& mamilla regum lactaberis,& ſcies quia ego
dñs ſaluãs te,& redẽptor tuus fortis Iacob.Tali itaqȝ mo
do dicit ſe ſponſa poſitã cuſtodẽ in uineis,& quia uineam
ſuã nõ cuſtodiuit. B Ego loci huius occaſione meipſm
reprehendere ſoleo ꝙ aĩarũ ſuſceperim curã:qui meã non
ſufficerẽ cuſtodire:uineas aĩas interpretans.Q; ſi ꝓbas &
tu hãc noſtrã ĩterpretationẽ:uide etiã cõſequẽter an recte
quoqȝ dicamus fidẽ uitẽ:uirtutes palmites:botrũ op⁹:de
uotionẽ uinũ? Siquidẽ nec palmes abſqȝ uitæ,nec uirtus
Hebr.11. ſine fide aliqd eſt.Sine fide eñ impoſſibile eſt placere deo
Rom.14 fortaſſe & diſplicere neceſſe erit.Deniqȝ oẽ quod nõ eſt ex
fide,pctm̃ eſt.Hoc ergo conſiderare oportuit illos qui me
poſuerũt cuſtodẽ in uineis:ſi uidelicet ꝓpriã cuſtodiſſem.
At quãto tp̃e inculta iacuit & deſerta:redacta in ſolitudi
nem? Prorſus defecerat uinũ ex ea:areſactis præ ſterilitate
fidei uirtutũ palmitibus.Erat fides,ſed mortua. Quomo
do eñ nõ mortua ſine operib⁹? Et id qdẽ in ſeculari uita.
Cæterũ cõuerſus ad dñm:meliuſcule cœpi fateor cuſtodi
re:nõ tamen prout oportuit. Et quis nempe ad hoc ido
Pſal.126 neus? Nec ſctũs ꝓpheta q ait.Niſi dñs cuſtodierit ciuita
tẽ:fruſtra uigilat qui cuſtodit eã:Quantis etiã tunc memi
ni me patere inſidijs illi⁹ q ſagittat in occultis ĩmaculatũ.
Quantũ nobis ô uinea mea furtiuis ſubreptũ eſt machina
mentis:eo ipſo tp̃e quo uigilãtius intendere cœpimus cu
ræ & cuſtodiæ nr̃i? Quot & quales piorũ botros operum
aut p̃focauit ira:aut tulit iactantia:aut fœdauit inanis glo
ria? Quãta ab illecebra gulæ:quãta ab acediæ ſpũ:quan
ta à puſillanimitate ſpũs & tẽpeſtate ſuſtinuimus? Sic erã:
& nihilomin⁹ tũ poſuerũt me cuſtodẽ in uineis:nõ cõſide
rãtes qd de mea ego facerẽ uel feciſſem:nec audientes ar
guẽtẽ magiſtrũ ac dicẽtẽ. Si quis domui ſuæ p̃eſſe neſcit:
quõ eccl'iæ dei diligẽtiã habebit? C Miror audaciã plu
rimorũ quos uidem⁹ de ſuis uineis nõ colligere niſi ſpĩas
& tribulos:uineis tñ dñicis etiã ſe ingerere nõ uereri. Fu
res ſunt & latrões:nõ cuſtodes neqȝ cl'tores. Hoc illis. Væ
aũt mihi etiã nũc à p̃iculo uineæ meæ : imo magis nũc q̃n
plurib⁹ intent⁹:min⁹ circa unã diligẽs,minuſq́ȝ ſolicitus
fieri cogor. Nec ſepẽ circũdare:nec torcular fodere ĩ ea li
cet.Heu deſtructa eſt maceria ei⁹ & uidemiãt eã oẽs q p̃ter Pſal.79.
grediunt̃ uiã. Patet expoſita triſtitiæ,iracũdiæ atqȝ ĩpatiẽ
tiæ p̃uia. Demoliunt̃ eã ſedule q̃dã uulpeculæ inſtãtiũ ne
ceſſitatũ. Irrũpũt undiqȝ anxietates:ſuſpiciões,ſolicitudi
nes. Turbæ diſcordãtiũ:cauſarũ moleſtiæ:rara hora deſũt.
Nõ ẽ ꝓhibẽdi facultas:nõ copia declinãdi:ſed nec orandi
ſpaciũ. Quo imbre lachrymarũ perfundere ſufficiã ſterili
tatẽ aĩæ meæ? uineæ meæ uolui dicere:ſed de pſalmo ſic in
cidit:ꝓpter uſum:& ſenſus idẽ eſt. Nec piget erroris q ad
monet ſilitudinis:qa nõ de uinea ſermo eſt:ſed de aĩa. Er
go aĩa coget̃:cũ uinea legit̃. Siqdẽ ſub hui⁹ ſpecie & no
mine illius ſterilitas deplorat̃. Quibus ergo lachrymis ri
gabo ſterilitatem uineæ meæ? Oẽs palmites eius aruerũt
præ inopia. Iacent ſine fructu:eò ꝙ nõ habeãt humorẽ. Ie
ſu bone quos faſciculos ſarmentorum ex eis in tuo quoti
die ſacrificio:uſtio cõtriti cordis mei te teſte abſumit. Sit
obſecro ſacrificiũ tibi ſpũs cõtribulatus:cor cõtritũ & hu Pſal. 50.
miliatũ deus ne deſpicias. A Et ego q̃dem ſic pro imper
fecto meo traho ad me capitulũ p̃ſens. Perfect⁹ aũt omnis
erit q alias dicere poterit:uineã meã nõ cuſtodiui:illo uide Mat.10.
licet ſenſu quo ſaluator loquit̃ in euãgelio. Qui pdiderit
animã ſuã ꝓpter me:inueniet eã. Idone⁹ planè & dignus
qui ponat̃ cuſtos in uineis:quẽ ꝓpriæ cura uineæ à cõmiſ
ſarũ diligẽtia & ſolicitudine nõ impedit aut retardat. Dũ
nõ q̃rit q ſua ſunt:neqȝ qđ ſibi utile eſt,ſed qđ multis. Pro
pterea ſanè petro cura iſta credita eſt in tã multis uineis q̃
erãt de circũciſiõe:qa homo parat⁹ erat & in carcerẽ & in Luc. 22.
mortẽ ire:uſqȝ adeò ſuæ uineæ.i.ſuæ animæ nõ detineba
tur amore:quo min⁹ curæ intẽderet creditarum. Merito
& paulo inter gentes tã ingens ſilua credita eſt uinearũ ꝙ
& ipſe in ſuæ cuſtodia uineæ minime curioſus inuẽtus ſit
ita ut nõ ſolũ alligari:ſed & mori in hieruſalẽ paratus fue
rit ꝓpter nomẽ dñi Ieſu xp̃i. Deniqȝ nihil horũ uereor,in Actu.21.
quit,nec facio aĩam meã p̃cioſiorẽ quàm me. Optim⁹ æſti
mator rerũ:q nil ſuorũ ſibi p̃ferendum exiſtimet. Q; multi
ſaluti propriæ modicã uiliſſimãqȝ pecuniã p̃tulerũt. Pau
lus nec aĩam. Nõ,ĩqt,facio eam p̃cioſiorẽ quàm me. Ergo
differentiã facis inter te & aĩam tuã. Prudẽter quidẽ tu ti
bi pluris es quàm quiduis tuũ. B.Sed q̃uo nõ tua anima
tu? Arbitror ꝙ qa paulus iã tunc in ſpũ ambularet:& men Rom.7.
te cõſentiret legi dei q̃m bona eſt:idcirco hanc ipſam mẽ
tem ſuã tanquã principale ac ſupremũ quiddã ſui: dignũ
duxerit ſuimet potius quàm ſuæ cuiuſpiã rei nomine deſi
gnare:reliquũ uerò qđ cõſtat naturæ eſſe inferioris & in
feriori ꝓinde uilioriq́ȝ eſſentiæ(quod eſt corpus)inhære
re:nõ mõ officio uiuificãdi ac ſenſificandi:ſed & fouẽdi nu
triẽdiq́ȝ deſiderio:hoc,ĩquã,ſenſuale atqȝ carnale appella
tione ſui hõ ſpũalis indignũ iudicãs,inter ſua magis ſen
ſuit deputãdũ quàm ſe pſonalr̃ exprimendũ p illud. Cum
me dico,inqt,excellentius quod in me eſt in quo & ſto per
gratiam dei,ideſt mẽtẽ rationẽq́ȝ intellige. Cũ loquor:ani
mã meã,hoc inferi⁹ accipe qđ carni animãdæ uides acco
modatũ:etiã & iĩctũ in cõcupiſcentia. Id me fuiſſe quidẽ,
ſed iã nõ eſſe agnoſco:qa nõ ſm carnẽ adhuc ambulo :ſed Rom. 8.
ſm ſpm̃. Viuo ego iã nõ ego,uiuit uerò ĩ me xp̃s. Secũdũ
mẽtẽ ego:ſm carnẽ nõ ego. Quid eñ ſi carnalr̃ etiam nũc Gal.2.
aĩa cõcupiſcit? Iã nõ ego opor illud ſed qđ habitat in me Rom.7.
pctm̃. Et iõ nõ me qdẽ ſed tñ meũ dixerim qđ in me carna
liter ſapit:idq́ȝ nõ aliud quàm ipſam aĩam. Reuera eñ aĩæ
portio eſt carnalis affectio ei⁹,& uita quã adminiſtrat cor
pori. Hãc ergo aĩam ſuã paul⁹ ſpnebat præ ſe,,pat⁹ p dño
nõ ſolũ alligari:ſed mori in hierl'm: & ſic perdere aĩam ſuã
iuxta cõſiliũ dñi. Tu quoqȝ ſi propriã deſeras uolũtatẽ :ſi
corporis uoluptatib⁹ pfecte renũcies:ſi carnẽ tuã crucifi
gas cũ uitijs & cõcupiſcentijs:ſed & mortifices mẽbra tua

quæ ſunt ſuꝑ terram,probabis te pauli imitatorē: qui nō
facias aīam tuā præcioſiorē teipſo:probabis & xp̄i diſcipu
lum etiā illam perdendo ſalubriter.Et quidē prudentiꝰ eā
Mat.16. perdis ut cuſtodias:quàm cuſtodis ut ꝑdas.Nā qui uolue
rit aīam ſuā ſaluā facere:ꝑdet eam. D Quid hic uos dici-
tis obſeruatores ciborū:morū neglectores? Hipocrates
& ſequaces eius docent animas ſaluas facere in hoc mun-
do:xp̄s & eius diſcipuli perdere.Quenā uos è duobus ſe-
qui magiſtrū eligitis? At manifeſtum ſe facit qui ſic diſpu
tat:hoc oculis,hoc capiti,& illud pectori uel ſtomacho no
cet.Profecto unuſquiſq; quod à ſuo magiſtro didicit:hoc in
Nota. medium profert.Num in euangelio legiſti has differētias
aut in prophetis:aut in literis apoſtolorum? Caro & ſan-
guis pro certo reuelauit tibi hanc ſapientiam:non ſpiritꝰ
patris.Eſt enī carnis hæc ſapiētia.Sed audi qd de ipſa no-
ſtri medici ſentiant.Sapientia,inquiunt , carnis mors eſt.
Rom.8. Item.Sapientia carnis inimica eſt deo. Num Hipocratis
Ibidem. ſeu Galeni ſententiā:aut certe de ſcola epicuri debui pro-
ponere uobis? Chriſti ſum diſcipulus:chriſti diſcipulis lo
quor .Ego ſi peregrinum dogma induxero:ipſe peccaui?
Epicurꝰ atq; Hipocrates corꝑis alter uoluptatē:alter bo
nam habitudinem præfert:meus magiſter utriuſq; rei con
temptum prædicat.Animæ in corpore uitam quā ſummo
ſtudio iſte unde ſuſtētet:ille unde & delectet inquirit atq;
inquirere docet:ſaluator monet & perdere. A Quid enī
tibi aliud de xp̄i auditorio ſonuit cū pauloante clamatum
eſt:qui amat aīam ſuā perdet eam? Perdet eā dixit:ſiue po
nendo ut martyr:ſiue affligendo ut pœnitens.Quamquā
genus martyrij eſt:ſpū facta carnis mortificare:illo nimirū
quo membra ceduntur ferro horrore quidem mitius :ſed
diuturnitate moleſtiꝰ.Vidéſne hac ſentētia magiſtri mei
carnis ſapientiam cōdemnari:per quam utiq; aut in luxū
uoluptatis diffluit:aut ipſa quoq; bona ualetudo corpo-
ris ultra quàm oportet appetitur? Deniq; ꝙ uera ſapiētia
in uoluptates nō effluat:audiſti profecto à ſapiente:ne in-
ueniri quidē hanc in terra ſuauiter uiuentiū. Qui autē in
Sap'.7. uenit dicit,Super ſalutē & omnē pulchritudinē dilexi ſa-
pientiā.Si ſuꝑ ſalutē & pulchritudinē:quāto magis ſuper
uoluptatē & turpitudinē? Quid uerò ꝓdeſt temperare à
uoluptatibꝰ & inueſtigādis diuerſitatibus cōplexionum:
ciborūq; uarietatibus exquirendis:quotidianā expēdere
Nota. curam? Legumina,inquit,uentoſa ſunt:caſeus ſtomachū
grauat;lac capiti nocet,potū æquæ nō ſuſtinet pectꝰ,cau
les nutriunt melācholiam, colerā porri accēdunt ,piſces
de ſtagno aut de lutoſa aqua meæ penitus cōplexioni nō
cōgruūt.Quale eſt hoc ut i totis fluuijs,agris,hortis ,cel-
larijs ue reperiri uix poſſit quod comedas? Putaſte quæſo
monachum eſſe non medicū:nec de complexione iudican
dum:ſed de profeſſiōe.Parce obſecro primū quidem quie
ti tuæ:parce deinde labori miniſtrantium,parce grauami
ni domus:parce conſcientiæ. Conſcientiæ dico,non tuæ
ſed alterius illius uidelicet q prope ſedens:& dens quod
ſibi apponitur:de tuo ſingulari ieiunio murmurat. Scan-
dalo quippe eſt ei:aut tua odioſa ſuperſtitio , aut duritia:
quā fortè putat illiusq tibi habet ꝓuidere.Scandalizatur
inquam,in tua ſingularitate frater iudicans te ſuperſtitio
ſum tanquā ſuꝑflua q̄ritantem:aut certe me durū cauſans
qui nō perquirā uictui tuo neceſſaria. Fruſtra ſibi quidā
blandiuntur de exēplo pauli hortantis diſcipulū nō bibe
1.Tim.5. re aquā:ſed modico uti uino,propter ſtomachū & frequē
tes ſuas infirmitates.Qui attendere debent primum qui-
dem apoſtolū minime ſibi ipſi rem iſtiuſmodi ſuadere ,ſed
nec diſcipulū æque expoſcere ſibi.Deinde non monacho
hoc intimari,ſed ep̄o:cuius uita tenere adhuc & naſcenti
eccleſiæ perneceſſaria eſſet. Timotheus hic erat. Da mihi
alterū timotheū:& ego cibo eū ſi uis etiam auro,& poto
balſamo.Cæterum tu tibimetipſi diſpenſas ,miſertus tui.
Suſpecta eſt mihi fateor tua ipſius in te diſpenſatio:& ue-
reor tibi illudi ſub tegmine & nomine diſcretionis,à car-
nis prudētia.Id te ſaltem uolo admonitium eſſe ut ſi tibi
ita auctoritas apoſtoli placet de bibendo uino ,modico,
quod ille adiūxit:nō prætermittas.Et de hoc ſatis. Sed re
uertamur ad ſponſam:& diſcamus ab ea uineas proprias
utiliter non cuſtodire:præſertim nos qui uidemur depu-
tati cuſtodes in uineis ſponſi eccleſiæ Ieſu chriſti dn̄i no-
ſtri:qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula.Amen.

De excellentia diuinæ uiſionis:& qualiter in præ
ſenti ſanctis uiris guſtus diuinæ præſentiæ
uariatur pro uarijs animæ deſiderijs.

Sermo. XXXI. D

INdica mihi quē diligit anima mea : ubi paſcas
ubi cubes in meridie.Studioſis mentibus uer-
bum ſponſus frequēter apparet:& nō ſub una
ſpecie.Quid ita? Profecto qm̄ nōdum uidetur
ſicuti eſt.Nēpe illa uiſio ſtat,quia forma ſtat quæ tunc ui-
detur.Eſt enī nec ullā capit ex eo quod eſt fuit uel erit mu
tationem.Tolle nempe fuit & erit:unde iam tranſmutatio
aut uiciſſitudinis obūbratio? At quicquid ueniēs ex eo
quod fuit non ceſſat tendere in id quod erit :tranſitum ſa
nè habet per eſt:ſed omnino non eſt. Nā quomodo eſt ꝙ
nunquam in eodem ſtatu permanet? Solum proinde uerè
eſt quod nec à fuit præciditur:nec ab erit expungitur:ſed
ſolū atq; inexpugnabile remanet ei eſt,& manet quod eſt.
Nec fuit ſanè tollit illi eſſe ab æterno;nec erit eſſe in æter
num:ac per hoc ſibi uendicat uerum eſſe,id eſt increabile,
interminabile,inuariabile.Cum igitur,ipſe qui ſic eſt:imo
qui nō ſic aut ſic eſt,uidetur ſicuti eſt,ſtat ut dixi illa uiſio
quia nulla eam interpolat uiciſſitudo,.Et tunc ille de euā- Mat.20
gelio unus omnibus qui ſic uident denarius redditur in
una ſpecie quæ offertur.Nam & quod apparet ut inuaria
bile in ſe eſt:ita inuariabiliter intuētibꝰ:præſto eſt:& qui
bus apparet,nil uidere deſiderabilius uolunt:nil poſſunt
delectabilius.Quādo ergo illa uel faſtidiet auiditas:uel ſe
ſubtrahet ſuauitas:uel fraudabit ueritas:uel deficiet æter
nitas.Q; ſi inæternum extenditur uidendi copia pariter
& uoluntas:quomodo nō plena fœlicitas.Nil quippe aut
deeſt iam ſemper uidentibus:aut ſupereſt ſemper uolenti
bus.At talis uiſio nō eſt uitæ præſentis:ſed in nouiſſimis
reſeruatur:his duntaxat qui dicere poſſunt. Scimus quia 1.Ioā.3.
cum apparuerit ſimiles ei erimus:quia uidebimus eum ſi
cuti eſt.Et nūc quidē apparet quibus uult:ſed ſicuti uult:
nō ſicuti eſt. B Nō ſapiens nō ſanctus nō propheta uide
re illum ſicuti eſt poteſt:aut potuit in corpore hoc morta
li:poterit autem in immortali:qui dignꝰ habebitur.Itaq;
uidetur & hic:ſed ſicut uidetur ipſi:& non ſicuti eſt. Nā
neq; hoc luminare magnum(ſolē loquor iſtum quē quo-
tidie uides)uidiſti tamē aliquando ſicuti eſt:ſed tm̄ ſicut
illuminat:uerbi cauſa.aerē,montem,parietem.Quod nec
ipſum quidē aliquatenus poſſes ſi nō aliqua ex parte ip̄m
lumē corporis tui pro ſui ingenita ſerenitate & perſpicui
tate cæleſti lumini ſimile eſſet.Non deniq; alterum mem-
brum corporis capax eſt luminis ob multā utiq; diſſimi-
litudinem.Sed nec ipſe oculus cum turbatus fuerit lumi
ni propinquabit:nimirum ob amiſſam ſimilitudinē. Qui
ergo turbatur,nullatenus ſerenum ſolē uidet propter diſ
ſimilitudinem:ſerenus aliquatenus uidet propter nōnul-
lam ſimilitudinem.Profectò ſi pari prorſus puritate uige-
ret:uideret omninoinoffenſa facie eū ſicuti eſt propter om
nimodā ſimilitudinem:ita & ſolem iuſtitiæ illū qui illumi
nat omnē hominē uenietē in hunc mundū:uidere in hoc
mūdo ſicut illuminat illuminatꝰ pōt:tāquā iā in aliquo ſi
milis:ſicuti eſt,omnino nō poteſt:tanquā nōdū perfecte ſi Pſal.33.
milis.Propterea dicit.Accedite ad eum & illuminamini:
& facies ueſtræ non cōfundentur. C Ita ſanè:ſed ſi quan- 2.Cor.3.
tum ſatis eſt illuminamur,ut reuelata facie ſpeculātes glo
riam dei,in eandem imaginem transformemur de clarita-
te in claritatem tāquā à dn̄i ſpiritu.Ergo accedēdū ad eū: puer.25
nō irruendū,ne irreuerens ſcrutator maieſtatis opprima-
tur à gloria.Nec locis ſanè accedendum, ſed claritatibus
ipſiſq; non corporeis,ſed ſpiritalibus tanquam à domini
ſpū:A dn̄i planè & nō à noſtro,quāuis in noſtro. Qui ita
ꝙ clarior,ille ꝓpinquior;eſſe autē clariſſimum,perueniſſe
eſt. Porrò

eſt.Porrò iā p̄ſentibus nō aliud eſt uidere ſicuti eſt:quàm
eſſe ſicuti eſt:& aliqua diſſimilitudine nō cōfundi.Sed id
tunc,ut dixi.Interim uero tanta hæc formarum uarietas
atq; numeroſitas ſpecierum in rebꝰ cōditis :quid niſi qui
dam ſunt radij deitatis monſtrātes quidem quia uerè ſit à
quo ſunt:nō tamen quid ſit prorſus diffinientes? Itaq; de
ip.o uides:ſed nō ip̄m.Cum autē de eo quē non uides,cæ
te ra uides:ſcis indubitāter exiſtere quem oportet inqui-
rere :ut inquirentem nō frauder gratia:negligētem igno
rantia nō excuſet. Verum hoc genus uidendi commune.
In promptu enim eſt iuxta apoſtolum omni utenti ratio-
Roma.1. ne:inuiſibilia dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpice
re. Alius proculdubio ille modus:quo quondam patribꝰ
crebra illa atq; ambitioſa diuinæ præſentiæ familiaritas
dignanter indulta:eſt:quanquam nec ipſis ſicuti eſt:ſed ſi
cut dignata eſt Nec uno omnibus modo:ſed ut ait apoſto
Heb.1. lus.Multifarie multiſq; modis:cum ipſe in ſe ſit unꝰ dicē
Deut.6. te ipſo ad iſrael:dn̄s deus tuus deꝰ unus eſt: Et hæc demō
ſtratio nō quidem cōmunis:ſed tamen foris facta eſt:nimi
rum exhibita per imagines extrinſecus apparētes ſeu uo-
ces ſonantes: A Sed eſt diuina inſpectio eò differentior
ab his quò interior:cū per ſeipſum dignatur inuiſere deꝰ
animam quærentem ſe:quæ tamen ad quærendum toto ſe
deſiderio & amore deuouit.Et hoc ſignum iſtiuſmodi ad
Pſal.96 uentus eius ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur. Ignis
ante ipſum præcedet & inflammabit in circuitu eius ini-
micos eiꝰ. Oportet namq; ut ſancti deſiderij ardor præue
niat faciem eius ad omnem animam:ad quam eſt ipſe uen-
turus qui omnē conſumat rubiginem uitiorum:& ſic pre
paret locum domino.Et tūc ſcit anima quoniam iuxta eſt
dominus:cum ſe ſenſerit illo igne ſuccenſam:& dixerit cū
Treñ.1. propheta.De excelſo miſit ignem in oſſibus meis & erudi
Pſal.38. uit me.Et illud.Concaluit cor meum intra me:& in medi-
tatione mea exardeſcet ignis.Tali animæ ſuſpirāti frequē
ter:imo ſine intermiſſione oranti & afflictanti ſe præ deſi-
derio:cum interdum deſideratus ille qui ita quæritur mi
ſeratus occurrit:puto illi de propria experientia conueni
Treñ.3. re:ut dicat cum ſancto Hieremia.Bonus es domine ſperā
tibus in te:animæ quærenti te. Sed & angelꝰ eius qui unꝰ
eſt de ſodalibus ſpōſi in hoc ipſum deputatꝰ miniſter pro-
fecto & arbiter ſecretæ mutuæq; ſalutationis:is inquā an-
gelus quomodo tripudiat:quomodo collætatur & cōde-
lectatur:& conuerſus ad dominum dicit.Gratias ago tibi
p̄s.20. domine maieſtatis:quia deſideriū cordis eius tribuiſti ei:
& uoluntate labiorum eius non fraudaſti eam:ipſe eſt qui
in omni loco ſedulus quidam pediſſequus aīæ non ceſſat
Pſal.26. ſolicitare eam:& aſſiduis ſuggeſtionibus monere dicens.
Ibidem. Delectare in dn̄o:& dabit tibi petitiōes cordis tui .Et rur
Abac.1. ſum.Expecta dn̄m & cuſtodi uiam eius.Itē ſi morā,fecerit
Pſal.41. expecta eum:quia ueniens ueniet,& non tardabit. Ad do
minū autem.Sicut ceruus(inqt)deſiderat ad fontes aqua
rum:ita deſiderat anima iſta ad te deꝰ.Deſideraui te in no
cte:ſed & ſpiritꝰ tuus in præcordijs eius de mane uigilauit
Pſal.87. ad te.Et iterum.Tota die expandit ad te manus ſuas,dimi
Mat.15 te illā qa clamat poſt te.Cōuertere aliquātulū & depreca-
Pſal.89. bilis eſto ſuper eam.Reſpice de cælo & uide & uiſita deſo
latam.Fidelis paranymphus:qui mutui amoris conſcius,
ſed non inuidus:non ſuā quærit:ſed dn̄i gratiam.Diſcur-
rit medius inter dilectū & dilectam,uota offerens, referēs
dona.Excitat iſtā:placat illū.Interdū quoq;(licet raro)re
præſentat eos pariter ſibi,ſiue hanc rapiens,ſiue illum ad
ducens.Siquidem domeſticus eſt & notus in palatio: nec
ueretur repulſam,& quotidie uidet faciem patris. D Vi-
de autem tu ne quid nos in hac uerbi animæq; cōmixtio-
1.Cor.6 ne corporeum ſeu imaginatorium ſentire exiſtimes. Id lo
quimur qđ apl's dicit:quoniam qui adhæret deo unꝰ ſpi-
ritus eſt.Exceſſum puræ mentis in deū ſiue dei piū deſcen
ſum in animā,noſtris quibus poſſumꝰ exprimimꝰ uerbis,
ſpūalibꝰ ſpūalia cōparātes.Itaq; in ſpū fit iſta coniunctio,
Ioan.4. qa ſpūs eſt deus,& cōcupiſcit decorē aīæ illiꝰ quàm fortè
aduertit in ſpiritu ambulātē,& curā carnis non ꝑficiētem
in deſiderio,præſertim ſi ſui amore flagrantē cōſpexerit.
Nō ergo ſic affecta & ſic dilecta cōtenta erit oīno uel illa q̄
multis per ea quæ facta ſunt:uel illa quæ paucis per uiſa &
ſomnia:facta eſt manifeſtatio ſponſi :niſi & ſpeciali prærо
gatiua intimis illū affectibꝰ atq; ipſis medullis cordis cæli
tus illapſum ſuſcipiat habeatq; præſto quem deſiderat nō
figuratum,ſed infuſum:nō apparentem:ſed afficientē:nec
dubium quin eo iocundiorem:quo intꝰ,nō foris. Verbū
nempe eſt nō ſonans ſed penetrans:nō loquax,ſed efficax
nō obſtrepēs auribus,ſed affectibus blandiens.Facies eſt
non formata ſed formans:nen periſtringens oculos corpo
ris:ſed faciem cordis lætificans,grata quippe amoris mu-
nere nō colore. A Non tamen adhuc illum dixerim ap-
parere ſicuti eſt:quāuis nō oīno aliud hoc modo exhibeat
quam quod eſt.Neq; enim uel ſic cōtinue præſto erit quā
uis deuotiſſimis mentibus:ſed nec uniformiter omnibus.
Oportet nāq; pro uarijs animæ deſiderijs diuinæ guſtū
p̄ſentiæ uariari:& infuſum ſaporē ſupernæ dulcedinis di-
uerſa appetētis animi aliter atq; aliter oblectare palatum.
Deniq; aduertiſti in hoc amatorio carmine quoties muta
uerit uultum:& in quanta multitudine dulcedinis ſuæ co
ram dilecta dignatus ſit transformari:& qūo nunc quidē
inſtar uerecūdi ſponſi ſanctæ aīæ ſecretos petat amplexꝰ &
oculis delectetur:nunc uerò in oleo & unguētis medicū
exhibere appareat:nimirū ꝓpter teneras & infirmas ani-
mas iſtiuſmodi adhuc indigētes fomentis & medicamen
tis:unde & delicato adoleſcentularum nomine deſignan-
tur.Sed muſſitet quis,audiet quia nō eſt opꝰ ſanis medicꝰ Mat.8.
ſed male habētibus.Nūc rurſum quaſi uiator quiſpiam iti
nerantibus ſponſæ ſimul atq; adoleſcentulis ſeſe aſſociās,
iocūdiſſimis confabulationibus ſuis:à labore uiæ oēm re-
uelat comitatum:ita ut eo diſcedente loquantur.Nónne
cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu dum loqueretur Luc.24.
nobis in uia? B Facundus comes,qui in ſermonū & mo-
rum ſuauitate ſuorū:tanquam in quadā ſuaueolentia ſpi-
rantium unguentorū poſt ſe currere faciat uniuerſos. Vn Canti.1.
de & dicunt.In odorem unguentorū tuorū curremus.Itē
aliquando occurrens quaſi prædiues aliquis paterfami-
lias qui in domo ſua abūdet panibus:imo tanquā rex ma-
gnificus & potens,q ſpōſæ paupis uideať puſillanimitatē
erigere:prouocare cupiditatē,demonſtrans illi omnia de
ſiderabilia gloriæ ſuæ:diuitias torcularium ac promptua
riorū:hortorū & agrorū copias:demū etiā introducēs eā
in ipſa ſecreta cubili.Nimirū confidit in ea cor uiri ſui:&
non eſt ex omnibus quod ab illa exiſtimet abſcondendū puer.vlt
quam redemit inopē:probauit fidelem, amplexatur ama-
bilem.Atq; ita non ceſſat ſiue hoc ſiue illo modo interno
iugiter apparere conſpectui quærentium ſe: ut ſermo im-
pleatur quem dixit.Ecce ego uobiſcum ſum uſq; ad con- Ma.vlt.
ſummationem ſeculi.Et in his omnibus ſuauis & mitis &
multæ miſericordiæ.Nam in oſculis quidem affectuoſum
& blandum:in oleo autem & in pigmentis atq; unguen-
tis clementem & affluentem uiſceribus pietatis & compaſ
ſionis. C Porro in uia hilarem,affabilem.plenū gr̄æ & ſo
latij:in oſtēſione uero diuitiarū ac poſſeſſionū munificum
ſe ac largum pro regia liberalitate remuneratorem demō-
ſtrat.Ita per omnem huius carminis textum reperies uer-
bum iſtiuſmodi ſimilitudinibus adumbrari.Vn̄ ego puto
id ſignificatū apud prophetam ubi ait.Spiritus ante faciē Treñ.4.
noſtram xp̄s dn̄s:in umbra eius uiuemus inter gentes:ꝙ
ſcilicet uideamus nunc per ſpeculū & in enigmate: & nec
dum facie ad faciē.Ad iſtud ſanè donec uiuimus inter gē
tes.Nam inter angelos aliter:qn̄ iam indifferenti omnino
felicitate cū ipſis uidebimus eū & uos ſicuti eſt:hoc eſt in
forma dei:& non in umbra.Quomodo nanq; apud uete-
res quidem umbrā figuramq; dicimus extitiſſe: nobis au-
tem per gratiam xp̄i in carne præſentis ipſam per ſe illuce
ſcere ueritatē:ita nos quoq; reſpectu futuri ſeculi i quadā
interim ueritatis umbra uiuere nō negabit:niſi qui nō ac
quieſcit apoſtolo dicēti:ex parte cognoſcimus;& ex pte 1.Cor.13
prophetamus.Et illud.Non arbitror me comprehendiſſe Phil'.3.